

DÜŞÜNCE

DÜNYA'DAN BİR HABER

SAYI 38 | TEMMUZ 2026

İTTİFAKIN EGEMENLİK KRİZİ

VANCE ÇATLAĞI

ABD dış politikasında İsrail, İran, müdahalecilik ve karar hiyerarşisi

Netanyahu'nun son Washington ziyareti, Kongre, kamuoyu ve Türkiye

Hazırlayan: Yavuz KAYA

korebenet.com

00 · YÖNTEM

Künye, kapsam ve akademik yöntem

Bu sayı, Vance-Rubio ayrışmasını kişisel rekabet olarak değil, Amerikan sağında savaş, ittifak ve egemenlik doktrinlerinin yeniden kuruluşu olarak inceler.

Çalışmanın bilgi kesim tarihi 29 Temmuz 2026'dır. İnceleme, resmî açıklamalar, Kongre oy kayıtları, yöntem bilgisi yayımlanmış kamuoyu araştırmaları, uluslararası haber ajansları ve stratejik literatürün birlikte okunmasına dayanır. Her temel hüküm dört kategoriye ayrılmıştır: doğrulanabilir olgu, aktörün resmî tezi, analitik çıkarım ve koşullu senaryo.

"Q1 düzeyi" burada biçimsel bir dergi sınıflandırması iddiası değildir. Kavramların tanımlanması, karşı tezlerin görünür kılınması, veri tarihlerinin belirtilmesi, nedensellik ile korelasyonun ayrılması ve sonuçların ölçülebilir göstergelere bağlanması anlamında yüksek akademik standart hedeflenmiştir.

Ana araştırma sorusu

ABD-İsrail ittifakı zayıflıyor mu; yoksa kurumsal destek sürerken tehdit tanımı, savaş kararı ve diplomatik çıkış üzerinde Washington'un karar üstünlüğü mü yeniden kuruluyor?

Merkez hipotez

Vance-Rubio ayrışması, müttefiklikten vazgeçme tartışması değil; Amerikan gücünün hangi koşullarda ve hangi maliyet hesabıyla kullanılacağına ilişkin bir doktrin mücadelesidir.

Kaynaklar ve yöntem notu: [1]-[11]

00 · İÇİNDEKİLER

İçindekiler ve okuma haritası

Dosya, aktörlerden kurumlara; kamuoyundan bölgesel sahalara; oradan Türkiye'nin politika seçeneklerine ilerleyen bütünleşik bir mimariye sahiptir.

Sayfalar	Bölüm
04-08	Yönetici özeti, yöntem ve teorik çerçeve
09-12	2025-2026 kronolojisi ve son Washington ziyareti
13-23	Vance doktrini, Rubio doktrini ve karşılaştırmalı ana dosya
24-30	Netanyahu, Trump ve ABD-İsrail kurumsal mimarisi
31-37	Kongre, lobi ekosistemi ve Amerikan kamuoyu
38-44	İran, Gazze, Lübnan, Suriye, Batı Şeria ve Körfez
45-53	Türkiye strateji dosyası
54-57	Senaryolar, erken uyarı ve politika önerileri
58-60	Sonuç, kaynakça ve görsel künyeler

Okuma ilkesi: Bir liderin sert veya yumuşak dili tek başına politika değişikliği sayılmaz. Bütçe, silah transferi, askerî görev emri, diplomatik takvim, hukukî işlem ve Kongre davranışı birlikte incelenmelidir.

Vance ve Rubio arasındaki fark, “İsrail’e destek var mı?” sorusundan çok, “Amerika ne zaman savaşı ve savaşı kim tanımlar?” sorusunda belirginleşmektedir.

Kaynaklar ve yöntem notu: Yayın planı ve bölüm mimarisi.

01 · YÖNETİCİ ÖZETİ

Beş dakikalık stratejik okuma

Dosyanın ana sonuçları: ittifak sürüyor; fakat Amerikan sağında savaşın meşruiyeti, maliyeti ve komuta hiyerarşisi yeniden tartışılıyor.

36/41

Gallup 2026: İsrail/Filistin
yakınlığı

40-59

Senato: ilk silah satışını
engelleme oyu

32%

Pew: İsrail hükümetine olumlu
bakış

Birinci sonuç: Vance ile Rubio arasında İran'ın nükleer silaha sahip olmaması konusunda görüş birliği vardır; ayrışma tehdidin kapsamı, askerî müdahale eşiği ve müttefiklerin Amerikan kararını ne ölçüde yönlendirebileceği üzerindedir.

İkinci sonuç: Netanyahu'nun 28 Temmuz Washington ziyareti çatlağı kapatmamış; tarafların İran, Gazze ve Lübnan dosyalarını Amerikan liderliği altında yönetme çabasını görünür kılmıştır.

Üçüncü sonuç: Kongre İsrail yardımını kesmiş değildir. Bununla birlikte saldırı silahları ile savunma desteğini ayıran oy davranışı, koşulsuz destek doktrininin özellikle Demokratlar arasında aşındığını göstermektedir.

Dördüncü sonuç: Amerikan kamuoyu İsrail halkı, İsrail devleti ve Netanyahu hükümeti arasında daha belirgin ayrımlar kurmaktadır. Hükümete yönelik olumsuzluk, topluma yönelik tutumdan daha yüksektir.

Beşinci sonuç: Türkiye için fırsat, Washington'un bölgesel kararlarını tek bir müttefikin tehdit tanımına indirgememesidir. Risk ise Vance-Rubio rekabetinin Türkiye'yi yeni bir "sadakat testi"ne zorlayan güvenlik paketleri üretmesidir.

Kaynaklar ve yöntem notu: [1], [2], [6]-[10]

01 · ANA BULGULAR

On iki temel bulgu

Her bulgu, ilerleyen bölümlerde resmî belge, oy kaydı, anket veya karşılaştırmalı aktör analiziyle sınanacaktır.

01

Vance-Rubio ayrışması kalıcı bir doktrin farkıdır; tek haber döngüsüne indirgenemez.

02

İki aktör de İran'ın nükleer silahına karşıdır; güç kullanımının kapsamı ve süresi ayrışır.

03

Netanyahu ziyareti, Amerikan karar hiyerarşisini yeniden teyit eden yönetilmiş gerilim üretmiştir.

04

Kongrede İsrail desteği sürerken saldırı silahlarına itiraz büyümektedir.

05

Amerikan kamuoyu İsrail hükümetine, İsrail halkından daha olumsuz bakmaktadır.

06

Genç seçmenlerde Filistinlilere yakınlık tarihsel olarak en yüksek düzeydedir.

07

Rubio geniş tehdit ve ittifak yükümlülüğü; Vance maliyet, sınır ve seçici angajman vurgular.

08

Trump iki yaklaşımı sonuç üretme kapasitesine göre kullanan işlemci dengeleyicidir.

09

Netanyahu'nun iç siyasi takvimi dış politika manevra alanını daraltmaktadır.

10

Türkiye, ittifak içi ayrışmadan otomatik kazanç sağlamaz; kurumsal teklif üretmek zorundadır.

11

Doğu Akdeniz'de İsrail-Yunanistan-GKRY savunma bağlantısı Türkiye için kalıcı planlama değişkenidir.

12

2028'e giden rekabet, Amerikan sağında küresel rolün yeniden tanımlanacağı bir ön seçim işlevi görmektedir.

01 · KAVRAMSAL ÇERÇEVE

İttifak, bağımlılık ve egemenlik

Bir ittifakın güçlü olması, ortakların tehdit tanımı ve askerî araçlar konusunda aynı düşündüğü anlamına gelmez.

İttifak literatürü, devletlerin ortak tehdide karşı kapasite birleştirmesini inceler; fakat ittifak aynı zamanda “terk edilme” ve “sürüklenme” riskleri üretir. Güçlü devlet, müttefikini yalnız bırakmaktan; zayıf veya bölgesel ortak ise güçlü devleti kendi çatışmasına sürükleyememekten kaygı duyabilir. ABD-İsrail ilişkilerindeki güncel tartışma tam olarak bu iki riskin kesişimindedir.

Egemenlik krizi, yardımın veya diplomatik desteğin sona ermesi değildir. Kriz; tehdidi kimin tanımladığı, operasyonun kapsamını kimin belirlediği, istihbaratın nasıl paylaşıldığı, sivil maliyetin hangi hukukî ölçütlerle değerlendirildiği ve diplomatik çıkışın zamanını kimin seçtiği sorularında ortaya çıkar.

Vance çizgisi “sürüklenme” riskini öne çıkarır: müttefikin güvenliği ile müttefik hükümetinin her askerî hedefinin Amerikan çıkarı sayılması arasında ayırım yapar. Rubio çizgisi ise “terk edilme” riskine daha duyarlıdır: güvenilirliğin, müttefiklere verilen taahhütlerin ve geniş caydırıcılığın zayıflamasının daha büyük maliyet üreteceğini savunur.

Bu nedenle iki yaklaşım aynı ittifakın farklı sigorta modelleridir. Biri sınırlandırma ve maliyet denetimi; diğeri ileri savunma ve güvenilir taahhüt üzerinden çalışır. Trump'ın karar tarzı ise bu iki doktrini sabit bir teorik bütünlükten çok pazarlık ve sonuç üretme amacıyla dönüşümlü kullanmaktadır.

Analitik ayırım: İsrail'in güvenliğini desteklemek, Netanyahu hükümetinin tehdit sıralamasını veya savaş takvimini otomatik olarak benimsemek değildir.

Kaynaklar ve yöntem notu: İttifak teorisi; [1], [4], [5], [10]

01 · ARAŞTIRMA TASARIMI

Karar hiyerarşisini ölçmek

Söylem değil, davranış değişikliği merkez alınır. Her iddia altı ölçülebilir göstergıyla sınırlanır.

Gösterge	Sorulan soru
Bütçe	Kongre yıllık ve ek yardımı onaylıyor mu?
Silah	Satışlar erteleniyor, koşullandırılıyor veya reddediliyor mu?
Operasyon	ABD görev emri İsrail talepleriyle aynı mı?
İstihbarat	Bilgi paylaşımı ve kamuya açıklama konusunda çatışma var mı?
Diplomasi	Ateşkes ve müzakere takvimini kim belirliyor?
Hukuk	İnsan hakları ve silah ihracatı denetimi işletiliyor mu?

Bir liderin bir müttefiki övmesi, kurumsal ittifakın güçlendiğini; eleştirmesi de zayıfladığını tek başına kanıtlamaz. Analiz, söylemin bütçe ve operasyon davranışına dönüşüp dönüşmediğini izler. Temmuz 2026 tablosu karmaşıktır: Kongre yardımı tümden kesmemiş, yeni savunma iş birliği düzenlemeleri ilerlemiş; buna karşılık silah satışlarına itirazlar ve kamuoyu maliyeti belirginleşmiştir.

Benzer şekilde Netanyahu ziyareti hem ittifakın üst düzey temas kapasitesini hem de gündemin Washington tarafından çerçevelenme çabasını göstermektedir. Bu ikili yapı, “kopuş” ve “tam uyum” gibi iki uç yorumu yetersiz kılar.

Yanlış pozitif riski

Kamuoyundaki olumsuzluğu otomatik politika değişikliği saymak.

Yanlış negatif riski

Yardım sürdüğü için doktrin ve koalisyon değişimini önemsiz görmek.

Kaynaklar ve yöntem notu: [2], [3], [8]-[10], [17], [21], [22]

01 · TEORİK HÜKÜM

Vance bir sebep değil, belirtidir

Vance'ın yükselişi, Amerikan sağında zaten birikmiş olan savaş yorgunluğu, sanayi milliyetçiliği ve egemenlik hassasiyetini siyasal bir dile dönüştürmektedir.

Vance'ın dış politika yaklaşımı tek başına kişisel biyografiden türetilemez. Irak ve Afganistan tecrübesinin yarattığı maliyet bilinci, Çin'le uzun dönemli rekabet, sınır güvenliği ve sanayi kapasitesi gibi iç öncelikler, MAGA koalisyonundaki "seçici angajman" talebini güçlendirmiştir. Bu yaklaşım dış dünyadan çekilme değil; kaynakların daha dar tanımlanmış ulusal çıkarlar çevresinde yoğunlaştırılmasıdır.

Rubio ise Cumhuriyetçi Parti'nin daha geleneksel ittifakçı ve güvenlikçi damarını temsil eder. Güçlü müttefik ağlarının Amerika'nın ileri savunma hattı olduğunu, İran ve Çin gibi rakiplerin birbirinden bağımsız değil bağlantılı meydan okumalar ürettiğini savunur. Bu nedenle caydırıcılığın yalnız askerî kapasiteye değil, taahhütlerin güvenilirliğine de bağlı olduğunu düşünür.

İki kanat arasındaki mücadele, "küresel liderlik mi izolasyon mu?" ikiliğine indirgenmemelidir. Vance de Amerikan gücünü reddetmez; Rubio da sınırsız savaş savunmaz. Fark, riskin nerede başladığı ve hangi aracın ilk tercih olduğu üzerindedir. Vance için diplomasi ve ekonomik yeniden yapılanma daha erken devreye girer; Rubio için askerî baskı ve ittifak koordinasyonu diplomasiye zemin hazırlayan araçlardır.

Bu doktrin çatışması, 2028 başkanlık yarışıyla kişiselleşebilir; ancak kökü daha derindedir. Amerikan devletinin küresel yükümlülükleri ile iç kapasite sorunları arasındaki gerilim, hangi isim aday olursa olsun gündemde kalacaktır.

Kaynaklar ve yöntem notu: [1], [4], [5], [18], [23], [24]

02 · KRONOLOJİ

2025-29 Temmuz 2026: kırılma kronolojisi

Kronoloji, tek bir açıklamadan ziyade savaş, diplomasi, kamuoyu ve seçim takviminin üst üste binmesiyle oluşan basıncı gösterir.

Tarih	Olay	Stratejik anlam
2025 sonu	Gazze ateşkesi ve yeni bölgesel düzen tartışmaları	İttifakın savaş sonrası mimari sınavı
28 Şubat 2026	ABD-İsrail İran savaşı başlıyor	Müdahale eşiği ve savaş hedefi tartışması
Mart-Mayıs	ABD kamuoyu ve maliyet baskısı büyüyor	Vance çizgisinin toplumsal zemini
17 Haziran	İran ile ön mutabakat	Diplomasi ve savaş sonrası düzen farkı
26 Haziran	Vance-Rubio söylem ayrışması görünür	Doktrin farkı kamuya taşınıyor
15 Temmuz	Temsilciler Meclisi yardım kesintisi girişimi	Demokrat koalisyonundaki kırılma
26 Temmuz	Gazze'ye uluslararası güç için şartlı onay	Savaş sonrası yönetim arayışı
28 Temmuz	Trump-Netanyahu görüşmesi	Karar hiyerarşisinin yeniden pazarlığı
29 Temmuz	İsrail seçimleri ve Demokrat destek tartışması	İç siyaset dış politika bağlantısı

Kronoloji, “bir anda ortaya çıkan Vance çatlağı” anlatısını reddeder. Ayrışma; savaşın beklenenden uzun sürmesi, Amerikan kamuoyunda hedeflerin belirsiz görülmesi, Netanyahu hükümetinin iç siyasi takvimi ve Kongre’de saldırı silahlarına yönelik itirazların birleşmesiyle görünür hâle gelmiştir.

İran ön mutabakatı, Vance çizgisinin “güç kullanıldıktan sonra diplomatik çıkış” tezine alan açarken Rubio’nun geniş tehdit tanımı anlaşmanın kalıcılığına ilişkin kuşkuları beslemiştir. Temmuz sonundaki Washington ziyareti ise iki yaklaşımı Trump’ın kişisel karar merkezinde yeniden buluşturmuştur.

Sonuç: Çatlak bir kopuş anı değil, karar merkezinin hangi doktrine yaklaşacağına göre genişleyip daralan süreklilik taşıyan bir gerilimdir.

Kaynaklar ve yöntem notu: [1]-[5], [16]-[18], [21], [33]

02 · SON ZİYARET

28 Temmuz Washington görüşmesi: doğrulanmış olgular

Görüşme, İran savaşının başlamasından sonraki ilk yüz yüze temas olarak hem kurumsal ittifakı hem de liderler arasındaki sürtüşmeyi aynı anda görünür kıldı.

AP'ye göre toplantı yaklaşık 90 dakika sürdü ve Netanyahu tarafından "mükemmel" olarak nitelendirildi. İran'ın nükleer kapasitesinin engellenmesi ortak hedef olarak vurgulandı; Gazze ve Lübnan'daki ateşkes düzenlemeleri ile İbrahim Anlaşmaları'nın genişletilmesi de gündemdeydi. Netanyahu, sonraki adımlarda Trump'ın liderliğine güven duyduğunu belirten bir çerçeve kurdu.

Reuters ise görüşme öncesinde Trump'ın İran'daki yeraltı tesisiyle ilgili hassas bilgilerin kamuya taşınmasından rahatsız olduğunu aktardı. Bu gerilim, istihbaratın kullanımı ve savaşın sürdürülme gerekçeleri üzerinde farklılaşan önceliklere işaret etmektedir.

Toplantı ayrıntılı ortak bir yol haritası üretmemiştir. Bu nedenle ziyaretin sonucunu yalnız liderlerin olumlu sıfatlarından çıkarmak metodolojik olarak yanlıştır. Asıl ölçüt, takip eden haftalarda saldırıların kapsamı, diplomatik heyetlerin takvimi, Kongre bütçeleri ve Gazze-Lübnan düzenlemelerindeki davranıştır.

Doğrulanabilen gündem

- İran'ın nükleer ve füze kapasitesi
- Gazze'de savaş sonrası yönetim
- Lübnan ateşkesi ve Hizbullah dosyası
- İbrahim Anlaşmaları ve Suudi Arabistan
- ABD-İsrail stratejik koordinasyonu

Doğrulanamayan alan

Kapalı görüşmenin ayrıntılı pazarlık metni ve tarafların verdiği karşılıklı tavizler kamuya açık değildir.

Kaynaklar ve yöntem notu: [2], [3], [16]

02 · ZİYARET ANALİZİ

Çatlak kapandı mı, yönetildi mi?

Ziyaretin en güçlü yorumu, tam uzlaşma veya ittifakın çözülmesi değil; Amerikan karar üstünlüğü altında yönetilen gerilimdir.

Netanyahu'nun Trump'ın liderliğine yaptığı vurgu, İsrail'in güvenlik taleplerinden vazgeçtiği anlamına gelmez. Bunun yerine, Amerikan askerî ve diplomatik kapasitesinin vazgeçilmezliğinin açık kabulüdür. İsrail, İran'ın kapasitesinin kalıcı biçimde sınırlandırılmasını isterken Washington ekonomik maliyet, kamuoyu baskısı ve çok cepheli savaşın sürdürülebilirliğini hesaplamak zorundadır.

Vance açısından görüşmenin anlamı, müttefik taleplerinin Amerikan savaş kararına dönüşmesinin otomatik olmamasıdır. Rubio açısından ise görüşme, İsrail'in güvenliği ile Körfez ortaklarının korunmasının tek bir geniş caydırıcılık mimarisi içinde ele alınması gerektiğini teyit eder. Trump iki yaklaşımı, somut sonuç ve kişisel pazarlık gücü üzerinden birleştirmeye çalışır.

Bu nedenle toplantı, Vance-Rubio ayrışmasını ortadan kaldırmamıştır. Tam tersine, iki doktrinin aynı masada hangi ağırlıkla temsil edildiği sorusunu büyötmüştür. İran anlaşmasının ihlali, yeni bir füze saldırısı veya Gazze-Lübnan sahasında tırmanma yaşanması hâlinde Rubio çizgisi güç kazanabilir. Savaşın maliyeti ve seçim baskısı arttıkça Vance'ın sınırlama ve çıkış stratejisi daha cazip hâle gelebilir.

İttifak yönetimi açısından ziyaretin temel sonucu şudur: İsrail operasyonel önceliklerini Washington'a taşımaya devam etmekte; ancak savaşın stratejik çerçevesi, finansmanı ve diplomatik çıkışı üzerindeki nihai veto yetkisi ABD'de kalmaktadır.

Ziyaret çatlağı kapatmadı; çatlağın Amerikan karar hiyerarşisi içinde yönetileceği çerçeveyi yeniden kurdu.

Kaynaklar ve yöntem notu: [1]-[5], [17], [18]

02 · BAŞKANLIK MERKEZİ

Trump'ın karar tarzı: doktrinler arası işlemci denge

Trump, Vance ve Rubio arasında teorik hakem olmaktan çok, sonuç üreten yaklaşımı dosya bazında seçen işlemci bir karar vericidir.

Trump'ın dış politika yöntemi, kurumsal doktrin tutarlılığından çok kişisel pazarlık, görünür sonuç, maliyet paylaşımı ve liderler arası ilişki üzerinden çalışır. Bu nedenle Vance'ın sınırlı müdahale yaklaşımı ile Rubio'nun güvenlikçi çizgisi aynı yönetimde eş zamanlı olarak var olabilir.

İran dosyasında Trump, askerî gücü müzakere baskısı olarak kullanırken uzun savaşın siyasi ve ekonomik maliyetinden kaçınmak istemektedir. Bu yapı Vance'ın "savaşın hedefi ve çıkışı sınırlı olmalı" yaklaşımına alan açar. Ancak anlaşmanın ihlali veya Amerikan üslerine saldırı hâlinde Rubio'nun geniş tehdit çerçevesi hızla belirleyici olabilir.

İsrail konusunda Trump güçlü desteği korumakta; fakat Netanyahu'nun iç siyasi ihtiyaçlarının Amerikan takvimini belirlemesine direnmektedir. Bu direnç ideolojik İsrail karşıtlığından değil, başkanlık otoritesinin ve kişisel liderliğin korunmasından kaynaklanır.

Trump'ın ölçütü	Vance etkisi	Rubio etkisi
Hızlı ve görünür sonuç	Diplomatik çıkış ve savaş sınırı	Caydırıcı güç gösterisi
Maliyet paylaşımı	Müttefik yükümlülüklerini sınırlar	Müttefik ağıni kapasite çarpanı sayar
Liderlik kontrolü	Amerikan egemenliği vurgusu	Kurumsal güvenilirlik vurgusu
Seçim etkisi	Savaş yorgunluğunu azaltır	Zayıflık görüntüsünü önler

Kaynaklar ve yöntem notu: [1]-[5], [18], [34]

03 · VANCE DOSYASI

J.D. Vance: egemenlikçi gerçekçilik

Vance'ın yaklaşımı izolasyonizmden çok seçici angajman, sanayi kapasitesi ve Amerikan karar egemenliği ekseninde okunmalıdır.

Editorial kompozisyonundan alınmış portre kesiti; kapak görseli yapay zekâ destekli illüstrasyondur.

Vance'ın siyasal anlatısı, dış politika maliyetlerini Amerikan orta sınıfının ekonomik güvenliğiyle ilişkilendirir. Savaşlar yalnız jeopolitik sonuçlarıyla değil; mühimmat stokları, borçlanma, enerji fiyatları, sanayi üretimi ve insan kaynağı üzerindeki etkileriyle değerlendirilir.

Bu çerçevede “America First”, dünyadan çekilme değil, tehditlerin hiyerarşik sıralanmasıdır. Çin'in teknolojik ve sanayi rekabeti, sınır güvenliği, kritik altyapı ve üretim kapasitesi, uzun süreli Ortadoğu savaşlarından daha üst öncelik kazanabilir.

İsrail'e yaklaşımı koşullu destek olarak tanımlanabilir. İsrail'in güvenliği ve İran'ın nükleer silah sahibi olmaması kabul edilir; ancak İsrail hükümetinin her operasyonu Amerikan diplomasisinin veya savaş kararının otomatik parçası sayılmaz.

Vance'ın merkez sorusu

Bu operasyon, Amerikan güvenliğini somut olarak artırıyor mu; yoksa müttefik kaynaklı bir çatışmanın maliyetini ABD'ye mi taşıyor?

Kaynaklar ve yöntem notu: [1], [4], [24]

03 · VANCE DOSYASI

Vance doktrininin altı ilkesi

Sınırlama, yalnız askerî güç kullanımını değil; hedef, süre, maliyet ve çıkış stratejisini birlikte kapsar.

1. Tehdit önceliği

Nükleer yayılma ve doğrudan Amerikan güvenliği, rejim değiştirme veya sınırsız bölgesel dönüşümden ayrılır.

2. Yüksek müdahale eşiği

Askerî güç son çare olmak zorunda değildir; fakat açık hedef ve sınırlı süre olmadan kullanılmamalıdır.

3. Diplomatik çıkış

Güç kullanımı, müzakereyi ortadan kaldıran değil daha elverişli koşullarda mümkün kılan araçtır.

4. Sanayi gerçekçiliği

Mühimmat, gemi, hava savunması ve üretim kapasitesi, dış politika taahhütlerinin gerçek sınırını belirler.

5. Müttefik şartlılığı

Müttefik desteklenir; fakat Amerikan karar yetkisi ve kaynak önceliği devredilmez.

6. İç meşruiyet

Uzun savaşın toplumsal ve seçim maliyeti stratejik denklemin dışı değil merkezidir.

Eleştirel not: Yüksek müdahale eşiği, caydırıcılığı güçlendirebileceği gibi rakip tarafından kararsızlık olarak da okunabilir. Doktrinin başarısı, sınırların açık ve güvenilir biçimde iletilmesine bağlıdır.

Kaynaklar ve yöntem notu: [1], [4], [18]-[20], [24]

03 · VANCE DOSYASI

Vance ve İran: nükleer sınır, savaş sınırı

Vance, İran'ın nükleer silaha ulaşmasını reddederken savaş hedefinin rejim değişikliğine ve açık uçlu işgale genişlemesine karşı çıkar.

Haziran 2026'daki ön mutabakat Beyaz Saray tarafından "America First" başarısı olarak sunuldu. Resmî anlatı, İran'ın nükleer silah edinmesinin engellenmesi, Hürmüz Boğazı'nın açık tutulması ve "sonsuz savaşların" reddedilmesi üzerine kuruldu. Bu çerçevede Vance'ın doktriniyle yüksek uyum göstermektedir.

Vance açısından nükleer eşik, Amerikan güç kullanımını meşrulaştırabilecek dar ve somut bir tehdit tanımıdır. Ancak bu hedefin İran devletinin tüm askerî kapasitesini ortadan kaldırma, rejimi değiştirme veya bölgeyi kalıcı olarak yeniden tasarlama projesine dönüşmesi kabul edilmez. Böyle bir genişleme, maliyet ve çıkış sorununu çözümsüz bırakır.

Bu yaklaşımın güçlü yanı hedef disiplini; zayıf yanı ise İran'ın balistik füze, vekil ağlar ve deniz kapasitesi gibi nükleer program dışındaki tehditlerini ikincil gösterme riskidir. Rubio'nun itirazı burada başlar: nükleer anlaşmanın diğer kapasitelere dokunmaması, tehdidi yalnız biçim değiştirerek sürdürebilir.

Vance doktrininin uygulanabilirliği, denetim mekanizmalarının güvenilirliği ve ihlal hâlinde önceden tanımlanmış yaptırım basamaklarına bağlıdır. Diplomasi ancak ihlalin maliyeti açık ve askerî seçenek gerçek olduğunda caydırıcı işlev görebilir.

Kaynaklar ve yöntem notu: [1], [4], [11], [18]-[20]

03 · VANCE DOSYASI

Vance ve İsrail: destek, fakat otomatik yetki değil

İsrail'in savunma ihtiyacı ile İsrail hükümetinin bölgesel savaş takvimi arasında kurumsal ayırım yapılması Vance çizgisinin temelidir.

Vance'ın İsrail yaklaşımı, Amerikan sağındaki klasik destek dilini bütünüyle terk etmez. İran'ın nükleer kapasitesi, füze saldırıları ve İsrail'in güvenliği meşru kaygılar olarak kabul edilir. Fark, İsrail'in güvenlik tanımının otomatik biçimde Amerikan askerî hedefi hâline gelmemesidir.

Lübnan'daki saldırılara yönelik eleştiriler, İsrail'in kendini savunma hakkını reddetmekten çok, operasyonların Amerikan diplomasisini bozup bozmadığına odaklanır. Bu nedenle Vance'ın tutumu normatif "İsrail karşıtlığı" değil, araç-sonuç uyumsuzluğuna ilişkin bir egemenlik itirazıdır.

Bu yaklaşım, Amerikan kamuoyundaki değişimle uyumludur. Seçmenler İsrail halkı ile Netanyahu hükümetini ayırmakta; hükümet politikalarına eleştiri, ülkenin güvenliğini reddetme anlamına gelmemektedir.

Klasik destek formülü

- Füze savunması ve sivil koruma: yüksek destek
- Saldırı silahları: hedef ve hukuk denetimi
- Yeni bölgesel savaş: yüksek siyasi eşik
- Diplomatik süreçleri bozan operasyon: açık eleştiri
- Amerikan askerî katılımı: başkanlık ve Kongre meşruiyeti

Kaynaklar ve yöntem notu: [1], [6], [7], [8], [9]

04 · RUBIO DOSYASI

Marco Rubio: güvenlikçi ittifakçılık

Rubio'nun yaklaşımı, müttefik ağlarını Amerikan gücünün yükü değil ileri savunma ve caydırıcılık çarpanı olarak görür.

Editorial kompozisyonundan alınmış portre kesiti; kapak görseli yapay zekâ destekli illüstrasyondur.

Rubio, geleneksel Cumhuriyetçi güvenlik yaklaşımını yeni büyük güç rekabeti koşullarına uyarlamaktadır. Diplomasi önemlidir; ancak askerî güç, yaptırım, istihbarat ve müttefik koordinasyonu olmadan diplomatik taahhütlerin güvenilir olmayacağını savunur.

İran tehdidini yalnız nükleer programla sınırlamaz. Kısa ve orta menzilli balistik füzeler, Körfez'deki Amerikan üsleri, deniz yolları ve bölgesel silahlı ağlar aynı tehdit mimarisinin parçalarıdır. Bu geniş çerçeve, askerî müdahale eşiğini Vance'a kıyasla aşağı çeker.

İsrail, Rubio için yalnız ikili bir müttefik değil, bölgesel istihbarat, teknoloji ve caydırıcılık ağının ana unsurudur. Bu nedenle İsrail'in güvenliğine yönelik şüphe, diğer ortaklarda Amerikan taahhütlerinin zayıfladığı algısını doğurabilir.

Rubio'nun merkez sorusu

Amerika geri çekildiğinde oluşacak güvenlik boşluğunu kim dolduracak ve müttefikler Washington'un taahhütlerine neden güvenmeye devam edecek?

Kaynaklar ve yöntem notu: [1], [5], [10], [25]

04 · RUBIO DOSYASI

Rubio doktrininin altı ilkesi

Caydırıcılık, yalnız silah kapasitesi değil; rakibin Amerikan taahhüdüne ve karşılık verme iradesine inanmasıdır.

1. Geniş tehdit tanımı

Nükleer program, füzeler, deniz yolları, vekil ağlar ve müttefiklere saldırılar tek dosyada ele alınır.

2. İleri savunma

Tehdit Amerikan ana karasına ulaşmadan müttefik ağları ve bölgesel üslerle karşılanır.

3. Güç destekli diplomasi

Müzakere, yaptırım ve askerî seçenek masada olduğunda daha güvenilir sonuç üretir.

4. Taahhüt güvenilirliği

Bir müttefike verilen desteğin zayıflaması diğer ittifakların da risk algısını değiştirir.

5. Kurumsal kapasite

Dışişleri, Pentagon, istihbarat ve Kongre ilişkileri kalıcı dış politika üretir.

6. Rakip ağları

İran, Rusya ve Çin'in iş birliği bölgesel krizleri küresel rekabetin parçası hâline getirir.

Eleştirel not: Geniş tehdit tanımı, caydırıcılığı güçlendirebilir; fakat hedeflerin genişlemesi ve savaşın bitiş ölçütünün belirsizleşmesi riskini taşır.

Kaynaklar ve yöntem notu: [1], [5], [10], [23], [25]

04 · RUBIO DOSYASI

Rubio ve İran: füze, üs, deniz ve vekil ağlar

Rubio'nun itirazı, nükleer anlaşmanın İran'ın diğer askerî kapasitesini ve bölgesel ağlarını çözümsüz bırakabileceğidir.

Şubat 2026'daki açıklamalarında Rubio, İran'ın nükleer programına ek olarak kısa menzilli balistik füze stoklarını ve ABD'nin Katar, Bahreyn ve BAE'deki üslerine yönelik tehdidi vurguladı. Bu çerçevede, nükleer dosyanın teknik denetimiyle sınırlı bir anlaşmayı stratejik bakımdan yetersiz görür.

Rubio'ya göre İran'ın vekil ağları ve deniz kapasitesi, anlaşma sonrasında da Körfez ortaklarını ve İsrail'i baskı altında tutabilir. Bu nedenle yaptırımların kaldırılması veya yeniden yapılanma desteği, davranış değişikliği ve bölgesel güvenlik taahhütlerine bağlanmalıdır.

Bu yaklaşımın güçlü yanı, tehdidin çok boyutluluğunu tanımasıdır. Zayıf yanı ise bütün sorunları aynı pazarlığa bağlayarak anlaşma alanını daraltması ve askeri baskının kalıcılığına yol açmasıdır. Vance'ın sınırlı hedef yaklaşımı ile Rubio'nun kapsamlı güvenlik paketi arasındaki temel fark burada görünür.

Rubio çizgisi, İran'la anlaşmanın hedefini yalnız "nükleer silahsızlık" değil, bölgesel davranışın geniş ölçekte sınırlandırılması olarak kurar. Bu, daha dayanıklı bir düzen üretebilir; ancak karşı taraf açısından teslimiyet algısını güçlendirerek müzakereyi imkânsızlaştırabilir.

Kaynaklar ve yöntem notu: [1], [5], [11], [18]-[20]

04 · RUBIO DOSYASI

Rubio ve İsrail: ittifakın güvenilirlik testi

İsrail'e destek, Rubio yaklaşımında yalnız ikili ilişki değil, Amerikan ittifak sisteminin bölgesel güvenilirlik göstergesidir.

Rubio, İsrail'in askerî güvenliğine verilen desteği, Körfez ortakları ve diğer Amerikan müttefiklerine gönderilen güvenilirlik sinyaliyle ilişkilendirir. Bu nedenle yardımın ani biçimde kesilmesi, yalnız İsrail'in kapasitesini değil, Amerikan taahhütlerinin algılanan değerini de düşürebilir.

Bu görüş, füze savunması ve ortak teknoloji programlarında güçlü bir zemine sahiptir. İsrail'in hava savunma tecrübesi, Amerikan savunma sanayii ve bölgesel erken uyarı ağları için öğrenme üretir. Ancak saldırı silahlarının kullanımı ve sivil maliyet, ittifakın meşruiyetini aşındırabilir.

Rubio'nun temel açmazı, müttefik güvenilirliği ile koşulsuz destek arasındaki sınırdır. İsrail hükümetinin her operasyonunu desteklemek, kısa vadede birlik görüntüsü sağlarken uzun vadede Amerikan kamuoyunu ve Demokrat koalisyonu ittifaktan uzaklaştırabilir.

Rubio çizgisinin sürdürülebilirlik testi

Güçlü destek, hukukî denetim ve diplomatik hedeflerle birlikte sunulmadığında, ittifakın toplumsal tabanını korumak yerine daraltabilir.

Vance'ın itirazı

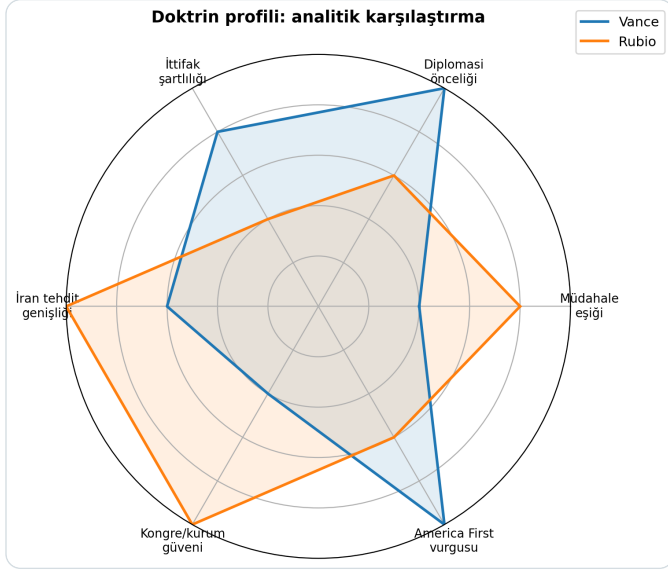
Taahhüt güvenilirliği, müttefikin Amerikan karar yetkisini fiilen devralmasına dönüşmemelidir.

Kaynaklar ve yöntem notu: [1], [5], [7]-[10], [17]

05 · KARŞILAŞTIRMA

Vance-Rubio doktrin profili

Altı değişkenli analitik karşılaştırma, ortak hedeflerin altında farklı güç kullanımı ve ittifak anlayışlarının bulunduğunu gösterir.

Grafik, resmî bir ölçek değil; açıklamalar ve politika tercihleri üzerinden oluşturulan analitik kodlamadır. Vance diplomasi önceliği, America First vurgusu ve müdahale eşiğinin yüksekliğiyle ayrışır. Rubio ise tehdit kapsamı, kurumlar arası koordinasyon ve müttefik taahhütlerinin güvenilirliğine daha yüksek ağırlık verir.

İki yaklaşımın ortak alanı İran'ın nükleer silah edinmesine karşı çıkmak ve Amerikan gücünün inandırıcı kalmasını istemektir. Ayrışma, bu hedefe ulaşmak için hangi araçların hangi sırayla kullanılacağı üzerindedir.

Yorum: Rekabet, “güç kullanılsın mı?” sorusundan çok “gücün sınırı, sırası ve siyasal amacı nedir?” sorusunda yoğunlaşmaktadır.

Kaynaklar ve yöntem notu: [1], [4], [5], [23]

05 · KARŞILAŞTIRMA

Ortak zemin ve kırılma noktaları

Vance ve Rubio arasında tam bir karşıtlık değil, aynı yönetim içinde farklı risk öncelikleri vardır.

Başlık	Vance	Rubio	Ortak zemin
İran nükleer programı	Dar hedef, denetimli anlaşma	Geniş güvenlik paketi	Nükleer silaha karşı
Askerî müdahale	Yüksek eşik ve kısa süre	Koşullu fakat daha düşük eşik	Güç seçeneği masada
İsrail	Destek, fakat şartlı ve egemenlikçi	Güçlü stratejik ittifak	İsrail güvenliğini kabul
Lübnan	Diplomasiye zarar veren tırmanmaya eleştiri	İsrail'in karşılık hakkına vurgu	Hizbullah tehdidini tanıma
Çin	Ana uzun vadeli rakip; kaynak yoğunlaşması	Küresel ağ rekabeti	Çin'i sistemik rakip görme
2028 tabanı	MAGA, savaş yorgunluğu, sanayi milliyetçiliği	Geleneksel güvenlikçi ve ittifakçı kanat	Trump mirasına sahip çıkma

Ortak zemin, yönetim içinde açık bir kopuşu önler. Her iki aktör de Trump'ın liderliğini kamuoyu önünde kabul etmekte ve farklılıklarını başkanlık kararını destekleyen çerçeveler olarak sunmaktadır.

Kırılma ise kriz anında ortaya çıkar. İran'ın anlaşmayı ihlal ettiği, İsrail'in tek taraflı geniş operasyon başlattığı veya Amerikan üssüne saldırı olduğu durumda Vance ile Rubio'nun önerdiği karşılıkların kapsamı belirgin biçimde ayrılabilir.

Kaynaklar ve yöntem notu: [1], [4], [5]

05 · PARTİ İÇİ SİYASET

Cumhuriyetçi koalisyonun yeni fay hattı

Amerikan sağındaki tartışma, dış politikayı sınıf, din, sanayi ve kuşak farklılıklarıyla birleştirmektedir.

MAGA-egemenlikçi kanat

- Uzun savaşlara ve dış yardımın koşulsuzluğuna kuşku
- Çin, sınır, sanayi ve enerji güvenliğine öncelik
- İsrail'e destek ile Netanyahu politikalarını ayırma eğilimi
- Vance'ın 2028 liderliği için doğal taban

Geleneksel güvenlikçi kanat

- İttifakları Amerikan gücünün çarpanı sayma
- İran-Rusya-Çin ağını bütüncül tehdit görme
- İsrail'e güçlü askerî ve diplomatik destek
- Rubio'nun kurum ve dış politika tecrübesine ağırlık

Pew'in 2026 siyasi tipoloji çalışması, sağın tek bir dış politika blokundan oluşmadığını göstermektedir. Bazı muhafazakâr gruplar Netanyahu'ya daha olumlu bakarken, pragmatik ve alışılmadık sağ kümelerde olumsuzluk daha yüksektir.

Evangelik seçmen İsrail hükümetine olumlu yaklaşan tek büyük dinî grup olarak kalmaktadır; ancak genç Cumhuriyetçilerde İsrail halkına yönelik destek önceki yıllara göre gerilemiştir. Bu değişim, Rubio çizgisinin güçlü fakat yaşlanan bir tabana; Vance çizgisinin ise daha genç ve iç öncelik odaklı bir koalisyona hitap edebileceğini düşündürmektedir.

2028 etkisi: Ön seçim, kişilerin ötesinde Amerikan sağının “küresel liderlik” tanımını seçtiği referanduma dönüşebilir.

Kaynaklar ve yöntem notu: [7], [23], [1], [17]

06 · NETANYAHU DOSYASI

Benjamin Netanyahu: müttefiklik ve iç siyaset arasında

Netanyahu'nun Washington stratejisi, İsrail güvenliği kadar seçim takvimi, koalisyon baskısı ve kişisel siyasi devamlılıkla da şekillenmektedir.

Editorial kompozisyonundan alınmış portre kesiti; kapak görseli yapay zekâ destekli illüstrasyondur.

Netanyahu, Amerikan siyasetindeki parti üstü destek geleneğini uzun süre etkili biçimde kullandı. Kongre, güvenlik bürokrasisi, Evangelik seçmen ve İsrail yanlısı örgütlerle kurulan çok katmanlı ağ, başbakanın Washington'daki pazarlık gücünü artırdı.

2026'da bu model daha zor bir ortamla karşı karşıyadır. İran savaşı, Gazze'nin insani maliyeti, Demokrat Parti içindeki kopuş ve genç Amerikan seçmenindeki değişim, Netanyahu'nun İsrail devletiyle özdeşleştirilmesine yönelik itirazları güçlendirmiştir.

İçeride ise Ekim seçimleri, savaş hedeflerinin ve güvenlik söyleminin siyasi işlevini büyütmektedir. Muhalefet aktörleri, uzun savaşın stratejik gerekliliği kadar Netanyahu'nun siyasi devamlılığına hizmet edip etmediğini tartışmaktadır.

Analitik risk

İsrail'in kalıcı güvenlik çıkarları ile Netanyahu'nun kısa vadeli koalisyon ve seçim ihtiyaçlarını aynı kabul etmek, ABD politikasında yanlış teşvikler üretebilir.

Kaynaklar ve yöntem notu: [2], [3], [17], [30], [33]

06 · NETANYAHU DOSYASI

Netanyahu'nun Washington araçları

İsrail'in etkisi tek bir lobiden değil, güvenlik, teknoloji, Kongre, dinî koalisyonlar ve başkanlık ilişkilerinin birleşiminden doğar.

Güvenlik değeri

İstihbarat, füze savunması ve bölgesel operasyon kapasitesi.

Kongre ağı

Yardım, silah satışı ve iki partili karar geleneği.

Savunma sanayii

Ortak Ar-Ge, üretim ve Amerikan şirketlerine dönen siparişler.

Evangelik taban

İsrail desteğini dinî ve kimliksel siyasetle birleştiren seçmen mobilizasyonu.

Başkanlık ilişkisi

Liderler arası doğrudan temas ve krizlerde hızlı karar kanalı.

Bölgesel normalleşme

Körfez ve Doğu Akdeniz ortaklıklarını Amerikan düzenine bağlama kapasitesi.

Bu araçların hiçbirisi tek başına mutlak belirleyici değildir. Etki, kurumların karşılıklı güçlendirmesinden doğar. Bu nedenle "tek aktör bütün Amerikan siyasetini yönetiyor" biçimindeki komplo dili analitik değeri düşürür.

2026'daki değişim, ağın ortadan kalkması değil, maliyetlerinin daha görünür hâle gelmesidir. Kongre oyları, kamuoyu araştırmaları ve Demokrat Parti içindeki tartışmalar, İsrail desteğinin hangi hükümet politikalarına bağlanacağı konusunda yeni koşullar üretmektedir.

Kaynaklar ve yöntem notu: [7]-[10], [17], [21]-[23]

07 · KURUMSAL MİMARİ

ABD-İsrail ittifakının kurumsal anatomisi

İttifak liderlerin kişisel yakınlığından daha kalıcıdır; bütçe, hukuk, sanayi, istihbarat ve ortak savunma programlarıyla çalışır.

Katman	İşlev	Krizdeki dayanıklılık
Başkanlık	Stratejik yön, acil transfer ve diplomasi	Lider ilişkisine duyarlı
Kongre	Bütçe, satış denetimi, hukukî yetki	Parti koalisyonlarına bağlı
Pentagon	Operasyon, planlama, mühimmat ve üsler	Yüksek kurumsal süreklilik
Dışişleri	Diplomasi, silah ihracatı ve bölgesel ittifaklar	Politika hedefi değişimine duyarlı
İstihbarat	Erken uyarı, hedef bilgisi ve tehdit değerlendirmesi	Güven ve paylaşım kurallarına bağlı
Savunma sanayii	Üretim, ortak Ar-Ge, bakım ve tedarik	Uzun dönemli sözleşmelerle kalıcı

Kurumsal derinlik, liderler arasında gerilim olduğunda ittifakın neden hemen çözülmediğini açıklar. Yardım mutabakatı, füze savunma programları ve üretim zincirleri, günlük söylemden bağımsız bir süreklilik yaratır.

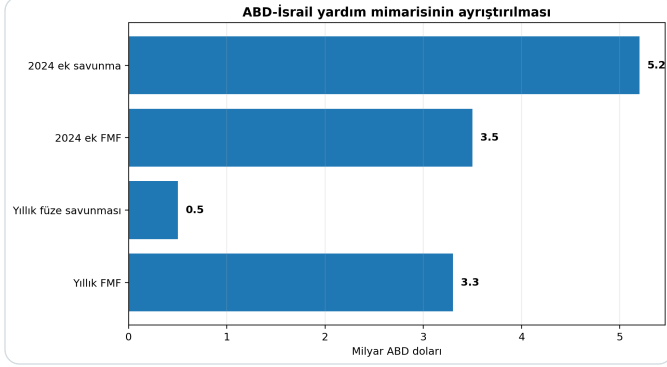
Bununla birlikte kurumlar otomatik değildir. Kongre bütçeyi değiştirebilir, başkan satışları geciktirebilir, Dışişleri hukukî denetim uygulayabilir ve istihbarat paylaşımı sınırlandırılabilir. Egemenlik krizi, bu araçların hangi koşulla kullanılacağına ilişkin pazarlıkta görünür.

Kaynaklar ve yöntem notu: [8]-[10], [21], [22]

07 · YARDIM MİMARİSİ

38 milyar dolar ne demektir?

2016 mutabakatı, yıllık yardım ile olağanüstü ek paketleri birbirinden ayırmayı gerektirir. “38 milyar dolar” tek seferlik ödeme değildir.

2019-2028 dönemini kapsayan mutabakat, 33 milyar dolarlık FMF ve 5 milyar dolarlık füze savunma ödeneği öngörür. Yıllık temel yapı 3,3 milyar dolar FMF ve ortalama 500 milyon dolar füze savunmasıdır; Kongre'nin yıllık tahsisine tabidir.

2024 ek paketleri bu temel yapının dışındadır. CRS, 3,5 milyar dolar ek FMF ile füze savunması ve Iron Beam için 5,2 milyar dolarlık ek savunma ödeneğini ayrıştırır. Bu nedenle yardım tartışması yıllık mutabakat, ek savaş paketi, ortak Ar-Ge ve ticari silah satışları düzeyinde ayrı ayrı yürütülmelidir.

Politika sonucu: Kongre'nin saldırı silahlarına itiraz etmesi, füze savunması veya yıllık mutabakatın tümüne aynı anda karşı çıktığı anlamına gelmez.

Kaynaklar ve yöntem notu: [10], [21], [22]

07 · SAVUNMA SANAYİİ

Silah, füze savunması ve ortak üretim

Yardımanın stratejik etkisi yalnız dolar tutarıyla değil, tedarik zinciri, mühimmat stoku ve ortak teknolojiyle ölçülmelidir.

ABD yardımı büyük ölçüde Amerikan savunma ürünlerinin alınmasına yönelir. Bu yapı İsrail'in kapasitesini artırırken Amerikan üreticileri, istihdamı ve Ar-Ge ekosistemini de besler. Dolayısıyla yardım, tek yönlü mali transfer değil, karşılıklı bağımlılık üreten sanayi politikasıdır.

Iron Dome, David's Sling ve Arrow programları, hava ve füze savunması alanında ortak teknik öğrenme sağlar. İran savaşında füze stoklarının tüketimi ve üretim temposu, ittifakın sanayi kapasitesini savaş stratejisinin merkezine taşımıştır.

Saldırı silahları ise farklı hukukî ve siyasi riskler üretir. Ağır bombalar ve mühendislik araçları, sivil kayıp ve yıkımla ilişkilendirildiğinde Kongre denetimi ve kamuoyu baskısı artmaktadır. Savunma ile saldırı kapasitesini aynı kategoriye koymak, Amerikan siyasetindeki gerçek ayrımı görünmez kılar.

Uyarı sepeti

- **Savunma:** hava savunması, erken uyarı, sivil koruma
- **Saldırı:** bomba, topçu, hedefleme ve operasyon desteği
- **Ortak sanayi:** Ar-Ge, üretim, bakım ve stok yenileme

Denetim sorusu

Silahın türü, kullanıldığı hedef, hukukî inceleme ve sivil risk aynı raporlama zincirinde izleniyor mu?

Kaynaklar ve yöntem notu: [9], [10], [22], [34]

07 · KARAR HİYERARŞİSİ

İstihbarat ve operasyonel koordinasyon

İstihbarat paylaşımı, ittifakın en değerli fakat egemenlik tartışmasına en açık alanlarından biridir.

Ortak tehdit değerlendirmesi, erken uyarı ve hedef bilgisi İsrail ile ABD arasındaki güvenlik bağının merkezindedir. Ancak istihbaratın kamuya açıklanması, operasyon gerekçesine dönüştürülmesi veya müttefiki savaşa çekmek amacıyla kullanıldığı algısı güven krizine yol açabilir.

Trump'ın İran'daki yeraltı tesisi hakkındaki bilgilerin kamuya taşınmasına yönelik rahatsızlığı bu bağlamda önemlidir. Sorun yalnız bilgi sızıntısı değil; istihbaratın savaşın devamına yönelik siyasi baskı aracı hâline gelip gelmediğidir.

Vance çizgisi, Amerikan istihbaratının Amerikan karar sürecine hizmet etmesi gerektiğini vurgular. Rubio çizgisi ise ortak tehdidin hızlı paylaşım ve eşgüdümlü karşılık gerektirdiğini savunur. Her iki yaklaşım da güvenlik iş birliğini kabul eder; fark denetim ve kullanım eşliğindedir.

Kurumsal çözüm, istihbarat paylaşımının amacını, kamuya açıklama kurallarını ve ortak operasyon kararını birbirinden ayıran açık protokollerdir. Böylece müttefiklik korunurken bilgi üzerinden siyasi sürüklenme riski azaltılabilir.

Kaynaklar ve yöntem notu: [2], [3], [1], [5]

08 · KONGRE

Kongre: destek sürüyor, koşulsuzluk aşınıyor

2026 oyları, İsrail yardımının sona erdiğini değil; silah türü, kullanım amacı ve hükümet politikası üzerinden yeni ayrımlar oluştuğunu gösterir.

Senato, Nisan 2026'da iki silah satışını engelleme girişimini reddetti. Buna rağmen 40 ve 36 senatörün engelleme yönünde oy kullanması, geçmiş dönemlerin sınırlı muhalefetine kıyasla önemli bir siyasi göstergedir.

Temmuz ayında Temsilciler Meclisindeki yardım kesintisi girişimi başarısız oldu; ancak Demokrat grubun bölünmesi ve bazı ön seçim sonuçları, İsrail politikasının parti içi rekabette belirleyici hâle geldiğini gösterdi.

Kongre davranışı üç kümeye ayrılmaktadır: İsrail'e koşulsuz yakın destek; savunma yardımını sürdürüp saldırı silahlarını koşullandırma; yıllık askerî yardımın tamamını yeniden değerlendirme. İkinci küme genişledikçe ittifakın hukukî ve siyasi denetimi artacaktır.

Kongreyi nasıl okumalı?

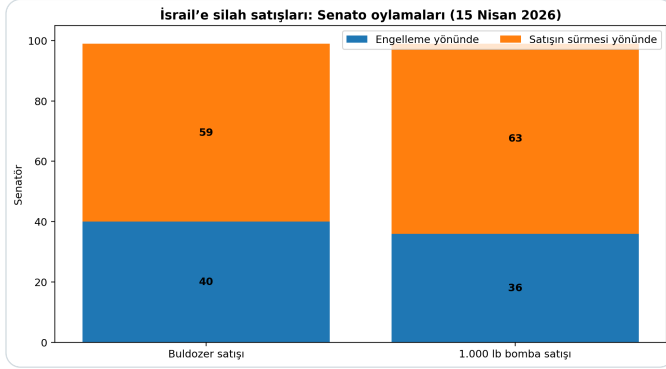
- Yıllık FMF oylaması
- Ek savaş paketleri
- Belirli silah satışlarına itiraz
- War Powers kararları
- İnsan hakları ve ihracat denetimi
- Komite raporları ve geciktirme yetkisi

Kaynaklar ve yöntem notu: [8], [9], [17], [21], [22], [31]

08 · KONGRE VERİSİ

Senato oylamaları: saldırı silahlarına itiraz

15 Nisan 2026 oylamaları, satışları durdurmadı; fakat Demokratlar arasında kayda değer bir koşullandırma koalisyonu oluşturdu.

Buldozer satışını komiteden çıkarıp engelleme yönündeki öneri 40-59, 1.000 librelilik bombalara ilişkin öneri 36-63 oyla reddedildi. Bu oylar yardım paketinin tümüyle aynı değildir; belirli satışlara ilişkin kongresel denetim araçlarıdır.

Oy davranışının stratejik önemi, savunma amaçlı destek ile yüksek sivil risk taşıyan saldırı sistemlerinin ayrıştırılmasıdır. Birçok senatör İsrail'in varlık ve savunma hakkını kabul ederken Netanyahu hükümetinin savaş politikasına "açık çek" vermediğini savunmuştur.

Erken uyarı göstergesi: Cumhuriyetçi senatörlerin de bu tür önerilere anlamlı sayıda katılması, iki partili destek mimarisinde niteliksel kırılma anlamına gelecektir.

Kaynaklar ve yöntem notu: [8], [9], [31]

08 · ETKİ AĞLARI

Lobi ekosistemi: komplo değil, kurumsal etki

ABD’de İsrail politikasını tek bir örgüte indirgemek analitik olarak yanlıştır; etki, seçim finansmanı, uzmanlık, dinî koalisyonlar ve güvenlik kurumlarının kesişiminden doğar.

AIPAC ve seçim ağı

Aday desteği, bağış mobilizasyonu ve kongresel gündem üzerinde açık siyasi etki.

J Street ve liberal ağ

İki devletli çözüm ve koşullu destek ekseninde alternatif İsrail yanlısı çerçeve.

Evangelik örgütler

Dinsel kimlik, seçmen katılımı ve Cumhuriyetçi Parti üzerindeki mobilizasyon.

Savunma sanayii

Sipariş, üretim, istihdam ve ortak teknoloji üzerinden ekonomik çıkar.

Düşünce kuruluşları

Tehdit tanımı, uzman kadro ve medya anlatısı üretimi.

İsrail diplomasisi

Hükümetler arası temas, güvenlik bilgisi ve liderler arası doğrudan kanal.

Etki mekanizmasının meşru ve tartışmalı unsurları birlikte vardır. Açık lobi, bağış ve uzmanlık faaliyeti demokratik sistemin parçasıdır; şeffaflık, çıkar çatışması ve yabancı etki denetimi ise kamu güveni için zorunludur.

Vance-Rubio ayrımı bu ekosisteme farklı tepki verir. Rubio kurumsal ittifak ağlarını stratejik kapasite sayar. Vance ise bu ağların Amerikan önceliklerini tersine çevirdiği algısına karşı daha eleştireldir.

Kaynaklar ve yöntem notu: [1], [17], [21]-[23]

08 · TOPLUMSAL KOALİSYON

Evangelikler, yaş ve parti kimliği

İsrail desteğinin toplumsal tabanı homojen değildir; din, yaş ve parti aidiyeti farklı yönlerde hareket etmektedir.

Pew verilerine göre Beyaz Evangelik Protestanlar, İsrail hükümetine çoğunluk düzeyinde olumlu bakan tek büyük dinî gruptur. Bu destek Cumhuriyetçi adaylar için önemli bir mobilizasyon kaynağıdır ve Rubio'nun geleneksel ittifakçı yaklaşımını güçlendirir.

Buna karşılık genç seçmenlerde, hatta genç Cumhuriyetçiler arasında İsrail halkına yönelik olumlu tutum gerilemiştir. Bu kuşak dış yardımı, konut, sağlık, eğitim ve ücret sorunlarıyla karşılaştırmakta; Vance'ın iç kapasite ve maliyet söylemine daha açık olabilmektedir.

Demokratlar içinde Filistinlilere yönelik olumlu görüş ve İsrail hükümetine olumsuzluk belirgin biçimde yüksektir. Bu durum, genel seçimlerde Cumhuriyetçi adayların İsrail desteği üzerinden Demokratları eleştirmesine imkân verirken, genç ve bağımsız seçmenlerde ters tepki yaratabilir.

Dolayısıyla 2028'de İsrail politikası yalnız dış politika konusu değil, Amerikan parti sisteminin kuşak ve sınıf dönüşümünü gösteren kimlik testlerinden biri olacaktır.

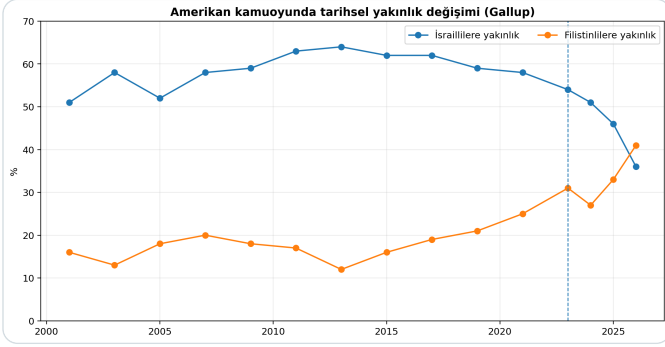
Temel ayrım: İsrail halkı, İsrail devleti, İsrail hükümeti ve Netanyahu aynı kamuoyu kategorisi değildir.

Kaynaklar ve yöntem notu: [7], [23], [6], [17]

09 · KAMUOYU

Gallup: 25 yıllık eğilim tersine dönüyor

2026'da Filistinlilere yakınlık %41, İsraililere yakınlık %36'dır; fark istatistiksel olarak kesin olmayabilir, fakat tarihsel yön değişimi açıktır.

2001-2018 döneminde İsraililer lehine ortalama fark çok yüksekti. 2019 sonrasında fark daralmış, 2026'da ilk kez Filistinliler sayısal olarak öne geçmiştir. Bu değişim tek bir olaya değil, uzun dönemli kuşak, parti ve savaş yorgunluğu dinamiklerine dayanır.

Gallup ayrıca bağımsız Filistin devletine desteği %57 olarak ölçmüştür. Bu bulgu, Amerikan kamuoyunun İsrail'in güvenliğini tümünden reddetmesinden ziyade çatışmanın siyasi çözümüne daha fazla ağırlık verdiğini düşündürür.

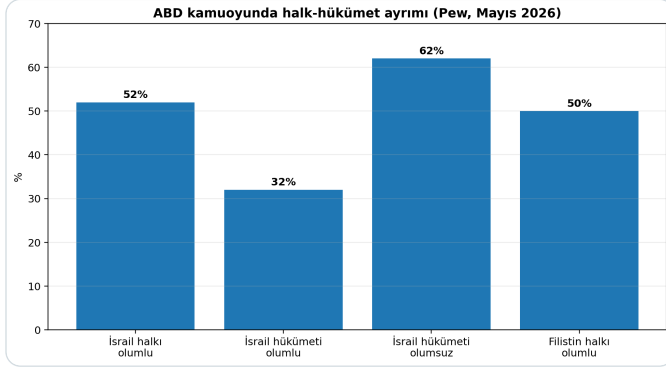
Politika etkisi: Kamuoyu değişimi kısa vadede yardımı otomatik kesmez; fakat aday seçimi, ön seçim finansmanı ve Kongre üyelerinin saldırı silahlarına yaklaşımını değiştirir.

Kaynaklar ve yöntem notu: [6]

09 · KAMUOYU

Pew: İsrail halkı ile hükümeti ayrışıyor

Mayıs 2026'da İsrail halkına olumlu görüş %52 iken İsrail hükümetine olumlu görüş %32; hükümete olumsuz görüş %62'dir.

Bu veri, “Amerika İsrail’den uzaklaşıyor” genellemesini düzeltir. Kamuoyu İsrail halkına, Netanyahu hükümetinden belirgin biçimde daha olumlu bakmaktadır. Filistin halkına olumlu görüş de %50 ile İsrail halkına yakın düzeydedir.

Hükümet-toplum ayrımı, koşullu destek politikasının toplumsal zeminidir. Amerikan seçmeni İsrail’in güvenliğini kabul ederken Gazze, Batı Şeria ve İran savaşına ilişkin hükümet kararlarını eleştirebilir.

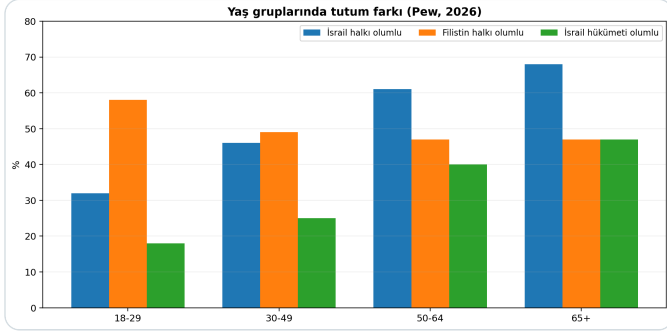
Rubio çizgisi bu ayrımı, ittifakın uzun vadeli meşruiyetini korumak için hukukî denetimle dengelemek zorundadır. Vance çizgisi ise hükümet kararlarının Amerikan savaşı üretmesini sınırlamak için kullanır.

Kaynaklar ve yöntem notu: [7]

09 · KAMUOYU

Kuşak farkı: en büyük kırılma 30 yaş altında

18-29 yaş grubunda Filistin halkına olumlu görüş %58, İsrail halkına %32 ve İsrail hükümetine %18'dir.

Kuşak farkı, gelecekteki parti koalisyonlarını şekillendirecek en önemli değişkendir. Yaşlı seçmenler İsrail halkına daha olumlu bakarken gençler Filistin halkına belirgin üstünlük tanımaktadır.

Bu değişim, sosyal medya görüntüleri, Gazze'nin insani maliyeti, üniversite siyaseti ve gençlerin dış yardımı iç ekonomik sorunlarla karşılaştırmasıyla ilişkilidir. Ancak gençlerde Hamas'a olumlu görüş yine düşük kalmaktadır; Filistin halkına yakınlık örgüt desteğiyle özdeş değildir.

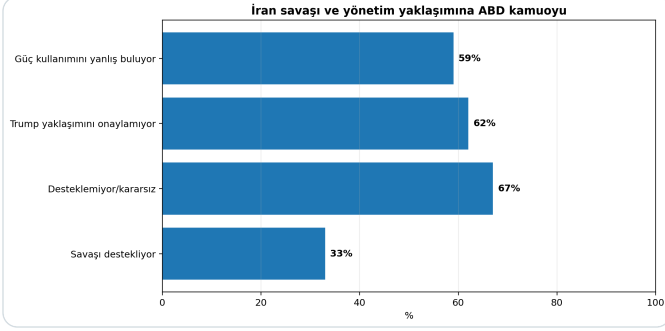
2028 sonucu: Rubio ittifak güvenilirliğini genç seçmene insan hakları ve savaş sonlandırma hedefiyle anlatmak zorunda kalacaktır. Vance ise maliyet eleştirisini güvenlik boşluğu yaratmayacak somut bir stratejiye dönüştürmelidir.

Kaynaklar ve yöntem notu: [7], [23]

09 · KAMUOYU

İran savaşı: iç meşruiyet açığı

Temmuz 2026'da Reuters/Ipsos yalnız yaklaşık üçte bir destek ölçerken Pew verileri Trump'ın yaklaşımına geniş bir eleştiri bulunduğunu göstermektedir.

Uzayan savaş, Vance'ın "hedef ve çıkış stratejisi" itirazını güçlendirmektedir. Seçmenlerin önemli bölümü savaşın amaçlarının yeterince açıklanmadığını düşünmektedir. Ekonomik maliyet, enerji fiyatları ve Amerikan askerî kayıpları bu algıyı büyütebilir.

Rubio açısından düşük destek, güvenlik tehdidinin daha açık anlatılması ve savaşın hedeflerinin sınırlı, ölçülebilir biçimde tanımlanması gerektiğini gösterir. Sadece güç gösterisi, iç meşruiyet olmadan sürdürülebilir değildir.

Amerikan siyasal sisteminde kamuoyu operasyonu hemen durdurmaz; fakat ara seçimler, bütçe oylamaları ve başkanlık yetkisinin sınırlandırılması üzerinden etkisini artırır.

Kaynaklar ve yöntem notu: [18]-[20], [34]

10 · BÖLGESEL DOSYALAR

İran dosyası: tek tehdit, iki strateji

İran, Vance-Rubio ayrışmasının en net laboratuvarıdır; nükleer sınır ve geniş bölgesel tehdit aynı dosyada farklı ağırlıklarla ele alınır.

Vance stratejisi

- Nükleer silahı engelleyen dar ve denetlenebilir hedef
- Rejim değişikliğine kapalı yaklaşım
- Hızlı diplomatik çıkış ve yaptırım basamakları
- Amerikan kaynaklarını Çin ve iç kapasiteye yöneltme

Rubio stratejisi

- Nükleer, füze, deniz ve vekil ağları birlikte sınırlama
- Körfez üsleri ve İsrail için geniş caydırıcılık
- Yaptırım ve askerî baskıyla desteklenen müzakere
- İran-Rusya-Çin ağını küresel rekabet içinde okuma

Dar anlaşma daha hızlı ve uygulanabilir olabilir; fakat İran'ın diğer kapasitesini korur. Geniş anlaşma daha kalıcı güvenlik hedefler; fakat müzakere alanını daraltır ve savaşın genişlemesine yol açabilir.

En gerçekçi sentez, nükleer dosyayı acil ve ayrı bir ilk aşama olarak çözmek; füze, deniz ve vekil ağlar için zaman sınırlı ikinci aşama ve bölgesel güvenlik forumu kurmaktır. İhlal hâlinde otomatik fakat kademeli yaptırım sistemi, Vance'ın sınır disiplini ile Rubio'nun caydırıcılık kaygısını birleştirebilir.

Türkiye açısından

İran'ın nükleer silah edinmemesi, bölgesel savaşın sona ermesi, enerji yollarının açık kalması ve sınır çevresinde devlet çöküşünün önlenmesi aynı anda gözetilmelidir.

Kaynaklar ve yöntem notu: [1], [4], [5], [11], [18]-[20]

10 · BÖLGESEL DOSYALAR

Gazze: savaş sonrası düzen ve meşruiyet

Gazze dosyası, İsrail'in güvenliği, Filistin siyasi temsili, uluslararası hukuk ve bölgesel normalleşmenin aynı anda sınındığı alandır.

İsrail güvenlik kabinesinin uluslararası bir gücün belirli alanlara girişine şartlı onay vermesi, savaş sonrası yönetim arayışının somut işaretidir. Ancak uluslararası güç, siyasi hedef ve yerel meşruiyet olmadan yalnız güvenlik boşluğunu geçici biçimde yönetebilir.

Vance yaklaşımı, Amerikan askerlerinin açık uçlu görev üstlenmesine mesafelidir; bölgesel devletlerin finansman ve güvenlik yükünü paylaşmasını ister. Rubio ise güvenilir bir uluslararası düzenin Amerikan liderliği, İsrail'in güvenlik garantileri ve Hamas'ın silahsızlandırılmasıyla kurulabileceğini savunabilir.

Gazze'nin yeniden inşası, yalnız altyapı finansmanı değil, sınır yönetimi, sivil idare, güvenlik, insani erişim ve siyasi temsil paketidir. Filistinlilerin meşru temsilini dışlayan bir düzen kalıcı olmayacak; İsrail'in güvenlik kaygılarını yok sayan bir model de uygulanamayacaktır.

Türkiye, insani yardım, diplomasi ve yeniden inşa kapasitesiyle rol oynayabilir. Ancak bu rol, Hamas'ın silahlı kapasitesi, İsrail'le siyasi gerilim ve uluslararası gücün komuta yapısı gibi zor sorulara somut cevap gerektirir.

Kaynaklar ve yöntem notu: [16], [6], [7], [12], [35]

10 · BÖLGESEL DOSYALAR

Lübnan: caydırıcılık ile tırmanma arasındaki çizgi

Vance-Rubio farkı Lübnan'da en görünür biçimde operasyonların diplomatik sürece etkisi üzerinde ortaya çıkar.

Rubio, Hizbullah'ın saldırı kapasitesini İsrail'in güvenliğine ve bölgesel düzene yönelik kalıcı tehdit olarak görür. Bu nedenle İsrail'in askerî karşılığını daha geniş bir caydırıcılık çerçevesi içinde savunur.

Vance ise aynı tehdidi kabul etmekle birlikte, operasyonların İran'la diplomatik çıkışı veya Lübnan devletinin güçlendirilmesini bozup bozmadığını sorgular. Askerî başarı ile siyasi sonuç arasındaki bağlantı kurulmadığında tırmanmanın kendi kendini besleyebileceğini savunur.

Kalıcı çözüm, Lübnan ordusunun kapasitesi, sınır denetimi, silahlı grupların devlet dışı karar yetkisinin sınırlandırılması ve İsrail saldırılarının sona ermesini birlikte gerektirir.

Politika testi

- Operasyon Hizbullah kapasitesini ölçülebilir azaltıyor mu?
- Lübnan devletini güçlendiriyor mu, zayıflatıyor mu?
- İran anlaşmasını sabote ediyor mu?
- Sivil maliyet ve yeni radikalleşme üretiyor mu?
- Ateşkes ihlalini denetleyen mekanizma var mı?

Kaynaklar ve yöntem notu: [1], [2], [3], [5]

10 · BÖLGESEL DOSYALAR

Suriye: ABD'nin iki müttefikle çelişen öncelikleri

Suriye, Washington'un İsrail güvenliği, PKK/YPG ortaklığı, Türkiye'nin sınır güvenliği ve İran etkisini aynı anda yönetmekte zorlandığı sahadır.

İsrail, Suriye'de İran bağlantılı kapasiteyi ve stratejik silah transferini sınırlandırmayı öncelikli görür. ABD ise terörle mücadele, üs güvenliği ve bölgesel istikrar hedeflerini birlikte yürütmeye çalışır. Türkiye açısından PKK/YPG'nin askerî ve siyasi alan kazanması temel güvenlik tehdididir.

Vance çizgisi, Amerikan askerî varlığının amacı ve süresini sorgulayarak yerel ortaklıkların ABD'yi kalıcı çatışmaya bağlamasına karşı çıkar. Bu yaklaşım Türkiye ile yeni bir güvenlik diyalogu için alan açabilir; ancak hızlı çekilme güç boşluğu ve terör tehdidi de yaratabilir.

Rubio çizgisi, İran ve IŞİD tehdidine karşı üslerin ve yerel ortakların devamını daha güçlü savunabilir. Fakat bu yaklaşım Türkiye'nin NATO müttefiki olarak güvenlik kaygılarını ikincil görürse ittifak içinde daha büyük maliyet üretir.

Uygulanabilir politika, PKK/YPG'ye verilen desteğin sonlandırılması için takvimli dönüşüm; IŞİD'e karşı Türkiye merkezli ortak mekanizma; Suriye'nin toprak bütünlüğü ve yerel güvenlik düzenlemelerinin birlikte kurulmasıdır.

Kaynaklar ve yöntem notu: Türkiye güvenlik değerlendirmesi; [12], [27]

10 · BÖLGESEL DOSYALAR

Batı Şeria: ilhak, yerleşim ve ittifakın hukuk maliyeti

Batı Şeria politikası, Amerikan desteğinin İsrail devletine mi yoksa belirli hükümet tercihlerine mi verildiği sorusunu keskinleştirir.

Yerleşim genişlemesi, ilhak söylemi ve yerleşimci şiddeti, iki devletli çözümün coğrafi uygulanabilirliğini azaltmaktadır. Bu süreç İsrail'in kısa vadeli alan kontrolünü güçlendirebilir; fakat uzun vadeli güvenlik ve uluslararası meşruiyet maliyeti üretir.

Vance çizgisi, Amerikan kaynaklarının sonuç üretmeyen bir statükoyu desteklemesine kuşku duyabilir. Rubio çizgisi ise İsrail'in güvenliğini güçlü biçimde savunurken ilhakin bölgesel normalleşme ve Amerikan ittifak ağlarına zarar verdiğini görmek zorundadır.

Türkiye'nin eleştirisi yalnız retorik değil, uluslararası hukuk, insani koruma ve siyasi çözüm mekanizmalarıyla desteklenmelidir. Aksi hâlde güçlü söylem somut politika kapasitesine dönüşmez.

İttifak için dört maliyet

- Demokrat Parti desteğinin daralması
- İbrahim Anlaşmaları'nın genişlemesinin zorlaşması
- Uluslararası hukuk ve insan hakları baskısı
- Genç Amerikan seçmeninde meşruiyet kaybı

Kaynaklar ve yöntem notu: [7], [17], [30], [35]

10 · BÖLGESEL DOSYALAR

Körfez ve İbrahim Anlaşmaları

Normalleşmenin yeni aşaması, yalnız İsrail'le diplomatik ilişki değil; İran, Filistin, güvenlik garantileri ve ekonomik koridorların ortak paketidir.

Trump yönetimi, İbrahim Anlaşmaları'nı genişleterek savaş sonrası bölgesel düzenin görünür başarısını üretmek istemektedir. Suudi Arabistan'ın katılımı, Filistin meselesinde siyasi ilerleme ve Amerikan güvenlik taahhütleri olmadan zor görünmektedir.

Rubio yaklaşımı Körfez ortaklarını, İsrail'i ve ABD üslerini birleşik bir hava-füze savunma ağı içinde ele alabilir. Vance yaklaşımı ise bölge devletlerinin daha fazla maliyet ve sorumluluk üstlenmesini, Amerikan askerî yükünün sınırlandırılmasını savunur.

Bu iki yaklaşımın sentezi, bölgesel devletlerin finansman ve operasyon sorumluluğunu artıran; ABD'nin komuta, istihbarat ve caydırıcılık desteğini daha seçici kullanan bir modeldir. Ancak Filistin siyasi ufku olmadan güvenlik ve ekonomi ağı meşruiyet açığı taşır.

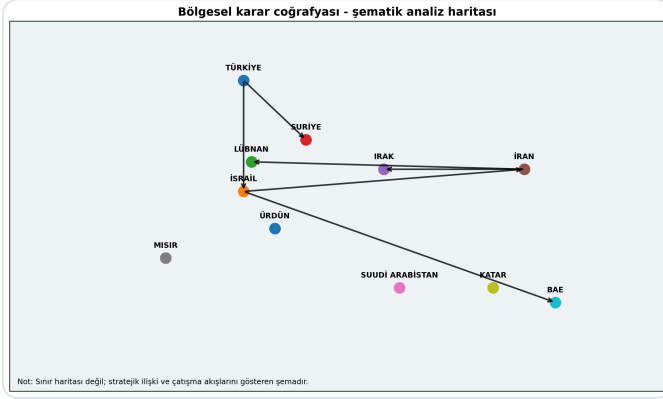
Türkiye, Körfez, Irak ve Avrupa'yı bağlayan ticaret, enerji ve lojistik kapasitesiyle bu mimarinin dışına itilemeyecek büyüklüktedir. Ankara'nın hedefi bloklar arası rekabeti artırmak değil, kapsayıcı bağlantısallık ve güvenlik düzeni önermektir.

Kaynaklar ve yöntem notu: [2], [3], [16], [28]

10 · HARİTA

Bölgesel karar coğrafyası

Şematik harita, İran-İsrail çatışması, Amerikan üs ağı, vekil ilişkiler ve Türkiye'nin sınır güvenliği arasında üst üste binen karar alanlarını gösterir.

Harita hukukî sınır veya askerî hedef haritası değildir. Stratejik ilişki akışlarını görselleştirir. İran-İsrail eksenini bölgesel savaşın merkezidir; Irak, Lübnan ve Suriye bağlantıları çatışmayı çok cepheli hâle getirir.

Türkiye, İran'a komşuluğu, Suriye sınırı, NATO üyeliği, Karadeniz ve Doğu Akdeniz erişimi nedeniyle yalnız dış gözlemci değildir. Enerji fiyatı, göç, terör, hava sahası ve ticaret koridorları üzerinden doğrudan etkilenir.

Vance çizgisinin seçici angajmanı Türkiye'ye diplomatik alan açabilir. Rubio çizgisinin ittifakçı yaklaşımı ise Ankara'nın NATO kapasitesini değerli kılarken İsrail-Yunanistan-GKRY ağının güçlenmesine de zemin hazırlayabilir.

Kaynaklar ve yöntem notu: [1], [5], [12]-[15], [28], [29]

11 · TÜRKİYE STRATEJİ DOSYASI

Türkiye: yeni Amerikan doktrininde konum

Türkiye için temel soru, Vance veya Rubio'dan hangisinin “daha iyi” olduğu değil; her doktrin altında hangi kurumsal teklifin sonuç üreteceğidir.

Vance'ın kaynak önceliği ve uzun savaş karşıtlığı, Türkiye'nin bölgesel arabuluculuk, enerji ve güvenlik kapasitesine alan açabilir. Ankara, ABD'nin doğrudan askerî yükünü azaltan güvenilir bir bölgesel ortak olarak konumlanabilir.

Rubio'nun ittifakçı yaklaşımı ise Türkiye'nin NATO içindeki büyüklüğünü, coğrafyasını ve savunma sanayiini stratejik değer hâline getirir. Ancak insan hakları, Rusya ilişkileri, S-400 ve İsrail'le gerilim konusunda daha güçlü koşullar üretmesi mümkündür.

İki senaryoda da Türkiye'nin sonucu belirleyecek unsur, söylem değil kurumsal kapasitedir: öngörülebilir dış politika, savunma tedarik güvenilirliği, terörle mücadele teklifi ve bölgesel diplomasi.

Türkiye'nin her sabit çıkan

- PKK/YPG tehdidinin ortadan kaldırılması
- F-35 ve ileri savunma teknolojilerine erişim
- CAATSA ve yaptırım riskinin çözülmesi
- Doğu Akdeniz'de dışlayıcı blokların engellenmesi
- İran savaşı ve Gazze krizinin bölgesel yayılmasının önlenmesi

Kaynaklar ve yöntem notu: [12]-[15], [27]-[29]

11 · TÜRKİYE STRATEJİ DOSYASI

Türkiye-ABD ilişkisi: dosyaları birbirinden ayırmak

Tek bir büyük pazarlık yerine, güvenlik ve ekonomi dosyalarının ölçülebilir basamaklarla ayrıştırılması daha gerçekçi sonuç üretir.

Dosya	ABD beklentisi	Türkiye beklentisi	Uygulanabilir ara adım
S-400	Sistemin NATO ağına risk oluşturmaması	Egemen tedarik kararının tanınması	Doğrulanabilir kullanım ve teknik ayrıştırma
F-35	Güvenlik ve teknoloji koruması	Programa geri dönüş veya eşdeğer çözüm	Kademeli güven tesis paketi
Suriye	IŞİD baskısının sürmesi	PKK/YPG desteğinin bitmesi	Türkiye merkezli ortak mekanizma
Ukrayna/ Rusya	Yaptırım ve ittifak uyumu	Ekonomik ve bölgesel denge	Sektörel uyum ve şeffaflık
Doğu Akdeniz	Müttefik geriliminin yönetimi	Hak ve çıkarların korunması	Enerji ve güvenlik çalışma grubu

Vance yaklaşımı, dosyaları maliyet ve doğrudan çıkar üzerinden ayrıştırmaya daha yatkındır. Rubio yaklaşımı ise bunları ittifak güvenilirliği ve Rusya-İran-Çin rekabeti içinde birbirine bağlama eğilimindedir.

Ankara'nın çıkarı, bütün ilişkileri tek bir liderlik pazarlığına hapsetmemektir. Teknik çalışma grupları, takvim, doğrulama ve karşılıklı adımlar sürdürülebilirliği artırır.

Kaynaklar ve yöntem notu: Güncel kamu açıklamaları ve ittifak analizi.

11 · TÜRKİYE STRATEJİ DOSYASI

F-35, S-400 ve CAATSA: güvenlik ikilemi

Bu üç başlık, teknoloji koruması, egemen tedarik ve ittifak güveni arasındaki yapısal gerilimi temsil eder.

ABD açısından S-400, yalnız bir silah sistemi değil, F-35'in görünmezlik ve elektronik imza bilgilerinin Rus teknolojisiyle karşılaşma riskidir. Türkiye açısından ise hava savunma ihtiyacı, tedarik gecikmeleri ve egemen karar hakkı öne çıkar.

Vance yönetim etkisi, sorunu maliyet ve somut risk azaltımı üzerinden çözmeye daha açık olabilir. Sistemin aktif kullanımının doğrulanabilir biçimde sınırlandırılması, teknik izolasyon ve alternatif hava savunma paketi pazarlığın unsurları olabilir.

Rubio çizgisi, NATO güvenilirliği ve Rusya bağlantısını daha sert ele alabilir. Ancak Türkiye'nin jeostratejik kapasitesi, savunma sanayii ve bölgesel rolü, kalıcı dışlamanın da Amerikan çıkarına zarar verdiğini gösterebilir.

Çözüm, sembolik zafer arayışından çok karşılıklı risk azaltımıdır. F-35'e doğrudan dönüş mümkün değilse, teknoloji iş birliği, motor, mühimmat, hava savunma ve yeni nesil uçak programlarında kademeli paket tasarlanabilir.

Profesyonel ilke: Politik hedef “kim geri adım attı?” değil, ittifak güvenliği ile Türkiye'nin savunma açığını aynı anda azaltmak olmalıdır.

Kaynaklar ve yöntem notu: NATO güvenlik ve tedarik tartışmaları.

11 · TÜRKİYE STRATEJİ DOSYASI

Suriye ve PKK/YPG: ittifakın güven testi

Türkiye açısından hiçbir Amerikan Ortadoğu doktrini, PKK/YPG ortaklığını görmezden gelerek sürdürülebilir güven üretemez.

ABD'nin IŞİD'le mücadele gerekçesiyle YPG ile kurduğu ilişki, Türkiye'de ittifak güvenliğini en fazla aşındıran başlıktır. Ankara, örgütsel ve personel bağlarının PKK'dan ayrı olmadığını; sınırda kalıcı siyasi-askerî yapı oluşturduğunu savunmaktadır.

Vance yaklaşımı, yerel ortaklıkların ABD'yi açık uçlu göreve bağlamasına karşı olduğundan destek modelini değiştirmeye daha yatkın olabilir. Ancak plansız çekilme IŞİD, göç ve güç boşluğu riski taşır.

Rubio yaklaşımı terörle mücadele sürekliliğini ve üslerin değerini vurgulayabilir. Bu yaklaşım Türkiye'nin güvenlik kaygısını ikincil görürse NATO içi maliyet büyür.

Türkiye merkezli alternatif

- YPG'ye ağır silah ve siyasi destek için sonlandırma takvimi
- IŞİD tutukluları ve kampları için ortak mekanizma
- Sınır güvenliği ve yerel Arap unsurların entegrasyonu
- Suriye'nin toprak bütünlüğü ve merkezî devlet yapısı
- Doğrulanabilir terörle mücadele göstergeleri

Kaynaklar ve yöntem notu: Türkiye'nin resmî güvenlik tezleri; [12], [27]

11 · TÜRKİYE STRATEJİ DOSYASI

Doğu Akdeniz: İsrail-Yunanistan-GKRY bağlantısı

2026 askerî iş birliği ve yeni savunma tedariki, üçlü mekanizmayı geçici diplomatik formatın ötesine taşımaktadır.

Yunanistan, İsrail ve GKRY 2026 ortak eylem planı; hava-deniz tatbikatları, özel kuvvet eğitimi ve personel görüşmelerini kapsamaktadır. Yunanistan'ın İsrail'den kapsamlı hava savunma sistemi alma kararı, ilişkinin tedarik ve sanayi boyutunu güçlendirmiştir.

Bu yapı otomatik olarak Türkiye'ye karşı resmî ittifak değildir. Ancak deniz yetki alanı uyuşmazlıkları, Kıbrıs, enerji bağlantıları ve savunma tedariki aynı ağda birleştiğinde Türkiye açısından planlama riski doğurur.

Rubio çizgisi İsrail ve Yunanistan'ı güvenilir ortaklar olarak daha güçlü destekleyebilir. Vance çizgisi ise Avrupa ortaklarının daha fazla maliyet üstlenmesini olumlu görebilir; bu nedenle üçlü ağ her iki doktrinde de güçlenebilir.

Türkiye'nin cevabı yalnız askerî karşı blok kurmak olmamalıdır. Mısır, İtalya, Libya, Körfez ve AB ile bağlantısallık; KKTC'nin ekonomik kapasitesi; enerji, veri kablosu ve liman projeleri aynı strateji içinde ele alınmalıdır.

Denge ilkesi: Caydırıcılık zorunludur; fakat diplomatik ve ekonomik ağ üretmeyen caydırıcılık, dışlanmayı kalıcılaştırabilir.

Kaynaklar ve yöntem notu: [13], [14], [28], [29]

11 · TÜRKİYE STRATEJİ DOSYASI

Türkiye-İsrail gerilimi: söylem ve stratejik kapasite

Temmuz 2026'daki sert açıklamalar, siyasi kopuşu derinleştirirken bölgesel dosyalarda dolaylı etkileşimi ortadan kaldırmamaktadır.

Türkiye Dışışleri, İsrail hükümetini Gazze, işgal ve ilhak politikaları üzerinden ağır biçimde eleştirmiştir. Bu söylem, Türkiye'nin bölgesel kamuoyu ve Filistin diplomasisindeki konumunu güçlendirirken Washington'daki İsrail yanlısı ağlarla gerilimi artırabilir.

Profesyonel strateji, ahlaki ve hukukî eleştiriyi somut araçlarla desteklemelidir: insani erişim, uluslararası hukuk girişimleri, ateşkes diplomasisi, yeniden inşa finansmanı ve Filistin siyasi kapasitesi.

İsrail'le doğrudan siyasi ilişki düşük seviyede olsa da Suriye hava sahası, Doğu Akdeniz, ticaret, istihbarat riskleri ve üçüncü ülkeler üzerinden dolaylı etkileşim devam eder. Kriz yönetimi kanallarının tamamen kapanması yanlış hesap riskini büyütür.

Türkiye için üç hedef

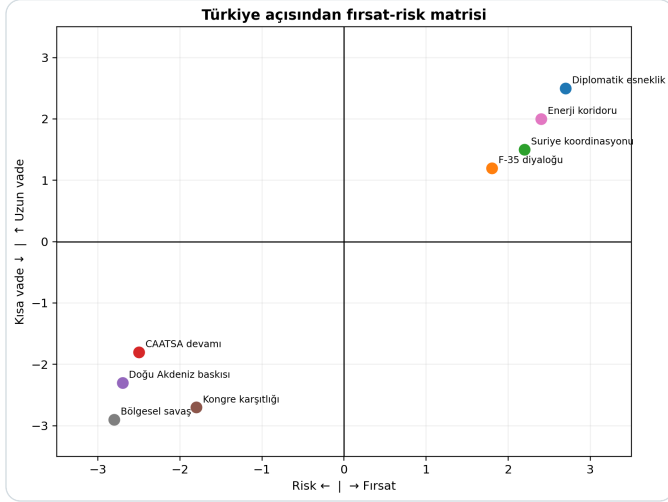
- Gazze'de kalıcı ateşkes ve insani erişim
- Batı Şeria'da ilhak ve yerleşim baskısının durdurulması
- Bölgesel savaşın Türkiye sınırlarına ve ekonomisine yayılmaması

Kaynaklar ve yöntem notu: [12], [27], [35]

11 · TÜRKİYE STRATEJİ DOSYASI

Türkiye için fırsat-risk dengesi

Vance-Rubio rekabeti Türkiye'ye otomatik avantaj değil, doğru teklif üretildiğinde kullanılabilecek değişken politika pencereleri sunar.

Fırsatlar, diplomatik esneklik, enerji ve ticaret koridorları, Suriye'de yeni koordinasyon ve savunma sanayii iş birliğidir. Riskler, CAATSA'nın devamı, Kongre karşıtlığı, Doğu Akdeniz'de dışlayıcı ağ ve bölgesel savaşın yayılmasıdır.

Vance çizgisi kısa vadede diplomatik esneklik ve yük paylaşımı fırsatı üretir; ancak ABD'nin hızlı geri çekilmesi güvenlik boşluğu yaratabilir. Rubio çizgisi NATO ve savunma iş birliğini güçlendirebilir; fakat İsrail-Yunanistan-GKRY ağı ve yaptırım koşulları daha sert olabilir.

Stratejik sonuç: Türkiye bir aktöre yatırım yapmak yerine, her iki doktrinin Amerikan çıkarı olarak tanıyabileceği kalıcı teklifler geliştirmelidir.

Kaynaklar ve yöntem notu: [1], [5], [12]-[15], [28], [29]

11 · TÜRKİYE STRATEJİ DOSYASI

Türkiye'nin fırsat pencereleri

Ankara'nın avantajı coğrafya değil, coğrafyayı kurumsal kapasite ve güvenilir teklife dönüştürebildiği ölçüde ortaya çıkar.

Arabuluculuk

İran, Gazze, Ukrayna ve bölgesel krizlerde taraflarla konuşabilme kapasitesi.

Enerji ve lojistik

Körfez-Orta Koridor-Avrupa bağlantıları ve Hürmüz riskine alternatif hatlar.

NATO güney kanadı

Karadeniz, Suriye, Doğu Akdeniz ve hava savunmasında eşsiz konum.

Savunma sanayii

İHA, mühimmat, gemi ve elektronik sistemlerde ortak üretim imkânı.

Terörle mücadele

PKK/YPG ve IŞİD dosyalarında sahaya dayalı istihbarat ve kapasite.

İnsani diplomasi

Gazze yardım, tahliye, sağlık ve yeniden inşa mekanizmaları.

Bu fırsatların kullanılabilmesi için dış politika dili ile uygulama arasında tutarlılık gerekir. ABD kurumları, kısa vadeli liderlik temasından çok sözleşme, hukuk, doğrulama ve devamlılık arar.

Türkiye'nin güçlü teklifi, Amerikan yükünü azaltırken bölgesel istikrarı artıran ve NATO güvenliğini zayıflatmayan modeldir. Bu formül Vance'ın maliyet hassasiyeti ile Rubio'nun ittifak güvenilirliği kaygısını aynı anda karşılayabilir.

Kaynaklar ve yöntem notu: Türkiye'nin jeostratejik kapasite analizi.

11 · TÜRKİYE STRATEJİ DOSYASI

Türkiye'nin riskleri ve kırmızı çizgileri

Fırsatların yanında, Amerikan iç siyasetindeki ayrışmanın Ankara'ya yeni baskı paketleri üretme ihtimali vardır.

Başlıca riskler

- İran savaşının enerji, ticaret ve göç maliyeti
- İsrail-Yunanistan-GKRY savunma ağının kurumsallaşması
- PKK/YPG ortaklığının kalıcı siyasî yapıya dönüşmesi
- CAATSA ve savunma teknolojisi kısıtlarının devamı
- Kongrede Türkiye karşıtı koalisyonların güçlenmesi
- Gazze söylemi ile Washington ilişkilerinin tüm dosyalara yayılması

Kırmızı çizgiler

- Türkiye sınırında PKK bağlantılı devletçik
- KKTC'nin güvenliği ve egemen eşitliğinin aşındırılması
- Doğu Akdeniz'de Türkiye'yi kıyılarına hapseden düzen
- İran'da devlet çöküşü ve sınır ötesi istikrarsızlık
- NATO içinde Türkiye'nin güvenlik kaygılarının ikincilleştirilmesi

Yönetim ilkesi

Her kırmızı çizgi, yalnız açıklama değil; diplomatik, ekonomik, hukukî ve askerî araç setiyle tanımlanmalıdır.

Kaynaklar ve yöntem notu: [12]-[15], [27]-[29]

12 · SENARYOLAR 2026-2028

Senaryo 1: kontrollü uyum

Trump, Vance'ın savaş sınırı ile Rubio'nun caydırıcılık talebini kademeli anlaşma ve güçlü denetim modelinde birleştirir.

%35

Analitik olasılık - Temmuz 2026

Temel varsayımlar

- İran ön mutabakatı büyük ölçüde uygulanır
- Gazze ve Lübnan'da kırılğan ateşkes sürer
- İsrail seçimleri savaşın genişlemesini sınırlayan hükümet üretir
- Kongre savunma yardımını sürdürür, saldırı silahlarını daha sık denetler

Bu senaryoda Vance ve Rubio farklılıklarını başkanlık stratejisinin tamamlayıcı unsurları olarak sunar. Rubio denetim, yaptırım ve müttefik güvenilirliğini; Vance savaşın bitişi ve kaynak önceliğini temsil eder.

Türkiye için diplomatik alan genişler. Suriye, enerji, İran diyalogu ve NATO başlıklarında paket bazlı ilerleme mümkündür. Ancak F-35 ve CAATSA gibi dosyalar aşamalı ve teknik çözüm gerektirir.

Erken işaretler: Düzenli İran denetimi, Gazze uluslararası gücünün açık mandası, Lübnan ordusuna destek ve Kongre'de savunma-saldırı ayrımının kurumsallaşması.

Kaynaklar ve yöntem notu: Analitik senaryo; [1]-[5], [16]-[20]

12 · SENARYOLAR 2026-2028

Senaryo 2: rekabetçi ikili yönetim

Vance ve Rubio aynı yönetimde kalır; farklı dosyalarda farklı ağırlık kazanır ve politika belirsizliği artar.

%45

Analitik olasılık - Temmuz 2026

Temel varsayımlar

- İran anlaşması kısmen uygulanır, ihlaller sürer
- Gazze'de düşük yoğunluklu çatışma devam eder
- Netanyahu veya benzer güvenlikçi hükümet iktidarda kalır
- Trump dosya bazlı olarak iki kanadı dönüşümlü kullanır

Bu senaryo en olası görünmektedir. Yönetim içinde açık kopuş yaşanmaz; fakat müttefikler hangi açıklamanın kalıcı politika olduğunu anlamakta zorlanır. Bu belirsizlik pazarlık gücü üretse de yanlış hesap riskini artırır.

Türkiye için fırsat ve risk birlikte büyür. Vance kanalı Suriye ve İran'da esneklik sağlayabilir; Rubio kanalı Doğu Akdeniz, İsrail ve yaptırım dosyalarında baskıyı artırabilir. Ankara kurumlar arası diplomasi yürütmek zorundadır.

Erken işaretler: Çelişkili açıklamalar, kararların Trump müdahalesiyle son anda değişmesi, aynı dosyada diplomasi ve askerî tırmanmanın eş zamanlı ilerlemesi.

Kaynaklar ve yöntem notu: Analitik senaryo; [1]-[5], [17], [18], [33]

12 · SENARYOLAR 2026-2028

Senaryo 3: Rubio liderlikli müdahaleci dönüş

İran anlaşmasının çökmesi, Amerikan üslerine saldırı veya İsrail'de büyük güvenlik şoku, geniş güvenlikçi yaklaşımı belirleyici hâle getirir.

%20

Analitik olasılık - Temmuz 2026

Temel varsayımlar

- İran nükleer veya füze taahhütlerini ağır biçimde ihlal eder
- ABD personeline yüksek kayıplı saldırı yaşanır
- Gazze-Lübnan-İran cepheleri yeniden birleşir
- Amerikan kamuoyunda güvenlik tehdidi maliyet kaygısının önüne geçer

Rubio çizgisi, geniş koalisyon, yoğun yaptırım ve yeniden askerî baskı ile öne çıkar. Vance kanadı savaşın hedefini ve süresini sınırlamaya çalışsa da kriz siyaseti içinde etkisi azalabilir.

Türkiye için riskler büyüktür: enerji fiyatı, İran sınırında istikrarsızlık, yeni göç dalgası, NATO baskısı ve Doğu Akdeniz'de askerî yoğunlaşma. Ankara'nın arabuluculuk alanı daralırken üs ve hava sahası talepleri artabilir.

Erken işaretler: War Powers tartışmasının zayıflaması, yeni ek bütçe, Körfez'e kuvvet yığnağı, İran anlaşmasının resmen askıya alınması.

Kaynaklar ve yöntem notu: Analitik senaryo; [5], [18]-[20], [34]

12 · İZLEME PANELİ

Erken uyarı göstergeleri

Bültenin ana tezi, aşağıdaki davranış göstergeleriyle düzenli olarak güncellenebilir.

Gösterge	Vance çizgisinin güçlenmesi	Rubio çizgisinin güçlenmesi
İran	Denetim ve aşamalı yaptırım	Ek askerî baskı ve geniş anlaşma talebi
İsrail yardımı	Saldırı silahlarında koşul	Yeni ek paket ve hızlı transfer
Kongre	War Powers ve satış denetimi	İki partili güvenlik paketi
Gazze	Bölgesel finansman ve sınırlı ABD rolü	ABD liderliğinde güvenlik mimarisi
Lübnan	Operasyonların sınırlandırılması	İsrail karşılığının geniş desteklenmesi
Suriye	ABD varlığının azaltılması	Üs ve yerel ortaklıkların sürmesi
2028 siyaseti	MAGA ön seçim desteği	Güvenlikçi donör ve kurum desteği

Aylık izlenecek veriler

- Yeni askerî yardım ve satış bildirimleri
- ABD kuvvet konuşlandırması
- İran denetim raporları
- Senato/Temsilciler Meclisi oyları
- Gallup, Pew ve Reuters/Ipsos eğilimleri

Yanlış alarmı önleme

Tek bir sert açıklama veya lider fotoğrafı, bütçe ve operasyon davranışı değişmeden doktrin dönüşümü sayılmamalıdır.

Kaynaklar ve yöntem notu: Yöntem: davranış temelli erken uyarı modeli.

13 · POLİTİKA ÖNERİLERİ

Türkiye için 90 günlük politika önerileri

Ankara, Amerikan iç rekabetini izleyen değil, her iki doktrine de rasyonel değer önerisi sunan kurumsal aktör olmalıdır.

1. Vance-Rubio temas haritası

Beyaz Saray, Dışişleri, Pentagon, Kongre ve düşünce kuruluşları için ayrı mesaj setleri hazırlanmalı.

2. Suriye paketi

PKK/YPG desteğinin sonlandırılması, IŞİD tutukluları ve sınır güvenliği için takvimli model sunulmalı.

3. İran diplomasisi

Nükleer denetim, Hürmüz güvenliği ve bölgesel diyalog için Türkiye merkezli teknik kanal önerilmeli.

4. Savunma diyalogu

S-400 risk azaltımı ve F-35 sonrası teknoloji iş birliği için doğrulanabilir seçenekler hazırlanmalı.

5. Gazze kapasitesi

İnsani yardım, sağlık, yeniden inşa ve yerel yönetim için finansman ve uygulama planı oluşturulmalı.

6. Doğu Akdeniz ağı

Mısır, İtalya, Libya ve Körfez'le kapsayıcı enerji-bağlantı diplomasisi güçlendirilmeli.

7. Kongre stratejisi

Türkiye karşıtı algılara veri, eyalet düzeyi ekonomik bağ ve savunma sanayii ortaklığıyla cevap verilmeli.

8. Kamuoyu diplomasisi

Türkiye'nin terör, Gazze ve bölgesel barış tezleri İngilizce, kaynaklı ve hedef kitle bazlı anlatılmalı.

9. Risk senaryoları

İran savaşı, enerji fiyatı ve göç için kurumlar arası erken uyarı merkezi kurulmalı.

Kaynaklar ve yöntem notu: Politika önerileri, bu bültendeki bulguların sentezidir.

14 · SONUÇ

Nihai akademik hüküm

ABD-İsrail ittifakı çözülmemiştir; fakat savaşın meşruiyeti, maliyeti ve karar yetkisi üzerindeki tartışma artık yapısal ve toplumsal bir nitelik kazanmıştır.

Vance-Rubio ayrışması, iki siyasetçinin 2028 rekabetinden daha büyük bir dönüşümü temsil eder. Amerikan sağında küresel liderliğin anlamı yeniden tanımlanmaktadır. Vance, gücü sınır, sanayi, iç meşruiyet ve seçici angajmanla bağlar. Rubio, ittifak güvenilirliği, geniş caydırıcılık ve rakip ağların birlikte sınırlandırılmasına öncelik verir.

Netanyahu'nun Washington ziyareti, bu ayrışmanın İsrail politikasındaki somut sınavıdır. Görüşme ittifakı teyit etmiş; fakat İran savaşının hedefi, Gazze ve Lübnan düzeni, istihbaratın kullanımı ve diplomatik çıkışın takvimi üzerinde Washington'un liderliğini yeniden görünür kılmıştır.

Kongre ve kamuoyu verileri, İsrail'e desteğin sona ermediğini; ancak Netanyahu hükümetinin her politikasına koşulsuz destek verilmesinin giderek daha dar bir koalisyona dayandığını göstermektedir. İsrail halkı ile hükümet arasındaki tutum farkı bu dönüşümün merkezindedir.

Türkiye açısından doğru strateji, Amerikan iç ayrışmasından kısa vadeli taraf seçimi üretmek değildir. Ankara, Vance'ın maliyet ve egemenlik kaygılarını; Rubio'nun ittifak ve caydırıcılık önceliklerini aynı anda karşılayan kurumsal teklifler geliştirmelidir. Suriye, savunma, İran, Gazze ve Doğu Akdeniz dosyalarında ölçülebilir kapasite sunulmadıkça jeopolitik konum tek başına kazanç üretmez.

Vance çatlağı, ittifakın sonu değil; Amerikan gücünün müttefiklik içinde kimin hedeflerine, hangi sınırla ve hangi meşruiyetle hizmet edeceğinin yeniden pazarlığıdır.

Kaynaklar ve yöntem notu: [1]-[35]

15 · KAYNAKÇA VE GÖRSEL KÜNYELER

Birleşik kaynakça

Resmî belgeler, oy kayıtları, yöntemli kamuoyu araştırmaları ve uluslararası haber ajansları ayrı kaynak türleri olarak kullanılmıştır.

1. **[1]** Reuters, "Vance, Rubio strike different tone on Iran and Israel", 26 Haziran 2026.
2. **[2]** Associated Press, "Netanyahu praises first meeting with Trump since launching the Iran war", 28 Temmuz 2026.
3. **[3]** Reuters, "Trump's irritation with Netanyahu highlights strains as leaders meet", 28 Temmuz 2026.
4. **[4]** The White House, "President Trump's Iran Agreement Is America First in Action", 19 Haziran 2026.
5. **[5]** U.S. Department of State, "Secretary Marco Rubio Remarks to Press", Şubat 2026.
6. **[6]** Gallup, "Israelis No Longer Ahead in Americans' Middle East Sympathies", 27 Şubat 2026.
7. **[7]** Pew Research Center, "Americans' views of Israelis have grown increasingly negative...", 9 Temmuz 2026.
8. **[8]** U.S. Senate Roll Call Vote No. 80, 15 Nisan 2026.
9. **[9]** CQ Roll Call, "Sanders' effort to block arms sales to Israel falls short in Senate", 15 Nisan 2026.
10. **[10]** Congressional Research Service, RL33222, "U.S. Foreign Aid to Israel", güncel sürüm.
11. **[11]** Pew Research Center, "Israelis, Palestinians, Americans See War in Iran Differently", 9 Haziran 2026.
12. **[12]** T.C. Dışişleri Bakanlığı, No. 127, 7 Temmuz 2026.
13. **[13]** Hellenic National Defence General Staff, 2026 Greece-Cyprus-Israel Joint Action Plan.
14. **[14]** Reuters, "Greece to buy \$4 billion air defence system from Israel", 23 Temmuz 2026.
15. **[15]** Türkiye-Yunanistan Ortak Bildirisi, 11 Şubat 2026.
16. **[16]** Reuters, "Israel to allow international force into Gaza", 26 Temmuz 2026.

Kapak ve aktör kompozisyonu: yapay zekâ destekli editoryal illüstrasyon; gerçek haber fotoğrafı değildir. Grafikler: Gallup, Pew, U.S. Senate, CRS ve Reuters/Ipsos verilerinden bu yayın için yeniden üretilmiştir. Bölgesel harita: hukukî sınır üretmeyen şematik analiz haritasıdır.

Dijital erişim

korebenet.com

38 - İttifakın Egemenlik Krizi: Vance Çatlağı

Yayın ilkesi: Bu çalışma haber, resmî beyan ve analitik çıkarımı birbirinden ayırır. Senaryolar kesin tahmin değil, koşullu politika olasılıklarıdır.